

WILLIAM SHAKESPEARE

JEI TAIP, TAI ŠITAIP

Penkių veiksmų komedija

Iš anglų kalbos vertė

AIVARAS MOCKUS

VEIKĖJAI

HERCOGAS VINCENTIJUS, vėliau vadinamas BROLIU LODOVIKU

ANDŽELAS, jo pavaduotojas

ESKALAS, senasis lordas, teisėjas

KLAUDIJUS, jaunas ponas

LIUCIJUS, plevėsa

TEISMO VYKDYTOJAS

TOMAS ir PETRAS, vienuoliai

ALKŪNIUS, prastuolis tvarkdarys

PUTELĖ, kvailas ponas

POMPĖJUS, juokdarys

SIAUBENKARTAS, budelis

BARNARDINAS, pasileidęs kalinys

IZABELĖ, Klaudijaus sesuo

MARIANA, Andželo sužadėtinė

DŽIULJETA, Klaudijaus mylimoji

FRANCISKA, vienuolė

MADAM PERDAUG, sąvadautoja

TEISĖJAS

VARIJUS, Hercogo draugas

BERNIUKAS, dainininkas

PASIUNTINYS nuo Andželo

PIRMAS IR ANTRAS PONAI, Liucijaus bičiuliai

KITI: Didikai, Pareigūnai, Miestelėnai, Tarnai ir Padėjėjai

PIRMAS VEIKSMAS

I scena

Įeina Hercogas, Eskalas, Didikai [ir Padėjėjai].

HERCOGAS Eskalai.

ESKALAS Mano pone.

HERCOGAS

Valdžios ypatybes tau aiškindamas tik
Bergždžiai aušinčiau burną, kaip man regis,
Juk toje srityje išmanymas tavasis,
Žinau, visus patarimus pranoksta,
Kokius tik begalėčiau duoti. Taigi lieka
Tau remtis savo sugebėjimais bei protu
Ir imtis darbo. Mūsų liaudies būdas,
Šio miesto įstaigos, įstatymų vingrybės
Iš patirties pažįstamos tau daug geriau,
Nei kam kitam, kiek pamename. Štai tau įgaliojimai,
Kurių mes reikalaujame griežtai laikytis. – Kvieskit
Tegu čionai, įsakius mums, ateina Andželas.
Kaip mūsų vaidmenį, sakytum, jis atliks?
Juk supranti, jog ypatingai pasikliauju
Jį pasirinkdamas mane čia pavaduoti,
Rūstybę savo, meilę savo jam
Lyg rūbą duodamas, visokeriopą valdžią
Ir galią perleisdamas. Ką galvoji?

ESKALAS

Jei vertas yra Vienoje kas nors
Tokios malonės ir garbės sulaukti,
Tai Lordas Andželas.

Įeina ANDŽELAS.

HERCOGAS

Štai jis ateina.

ANDŽELAS

Jūsų Šviesybei visad nuolankus,
Aš atėjau išgirsti jūsų valią.

HERCOGAS

O Andželai,

Tu gyveni tokiu skaidriu būdu,
Kad stebintiems tave nekyla abejonių,
Koks tu esi. Bet tavo dvasios lobiai
Ir asmenybė nepriklauso tau vienam,
Kad jie tarnautų tik dorybei, o ji tau.
Kaip pasišviečiame deglais, taip mums dangus
Neleidžia degti sau patiems; jei mūs dorybės
Kitiems nespindi, tai visai tas pats,
Lyg jų neturim. Kilnios sielos
Kilniems tikslams pabunda, o gamta
Dykai neduoda nė menkiausio trupinėlio
Savosios tobulybės; deivė ta šykštuolė
Pati nustato skolininkų šlovę,
Palūkanas ir padėką. Bet kalbą aš kreipiu
Į tą, kas mano vaidmeniui paskirtas.
Taigi, štai, Andželai.
Mums nesant būk pačiais mumis.
Myriop smerkimą ir malonę Vienoj
Liežuvis tavo ir širdis tevaldo. O Eskalas
Garbusis, pirmas lieka, bet po tavęs.
Imk įgaliojimus.

ANDŽELAS

Valdove mano,

Dar išmėginkit manąjį metalą,
Jei tokį taurų, didį atvaizdą jame
Iškaldint norit.

HERCOGAS

Jau gana dvejonių.

Pasirinkimą mes kaip grūdą subrandinom

Prieš kreipdamiesi į tave. Tai imki savo garbę.
Nuo šiol mus gena tokie skubūs reikalai,
Kad jie visai užgožia ir palieka
Be dėmesio svarbiausius dalykus. Rašysim
Tau, kiek mums laikas leis ir aplinkybės,
Ar kiek reikės, ir laukiam iš tavęs
Žinių, kaip tau čia seksis. Liki sveikas,
Išvykdamas viliuosi, kad atliksi
Savasias pareigas.

ANDŽELAS

Valdove, leiskit

Jus palydėti ir kai ką jums pasakyti.

HERCOGAS

Labai skubu, manau, kad nebespėsi.
Ir nedera, prisiekiu, tau kamuotis
Dėl smulkmenų. Gali visai kaip aš
Įstatymus čia vykdyti ir taisyti
Kiek tavo siela geidžia. Duoki ranką,
Jau iškeliauju. Myliu savo žmones,
Bet jiems nenoriu rodytis dabar.
Nors jie man gero linki, aš nemėgstu
Minios plojimų, liaupsių bei giesmių,
O ir žmogaus, kuriam patinka visa tai,
Protingu nelaikau. Dar kartą, liki sveikas.

ANDŽELAS Dangus telaimina jūs reikalus ir kelią.

ESKALAS Telydi, tegrąžina jus namo.

HERCOGAS Dėkoju. Ir sėkmės linkiu.

Jis išeina.

ESKALAS [ANDŽELUI]

Geidauju, pone, kad nedraustumėte man
Laisvai kalbėti su jumis; man ypač rūpi
Įžvelgti esmę savo padėties.
Turiu čia galią, kurios prigimtis ir lygis

Man dar nežinomi.

ANDŽELAS

Nežinomi ir man. Eime, aptarsim

Ir gal pavyks tuoj išsiaiškinti

Šį svarbų klausimą.

ESKALAS

Aš jūsų paslaugoms.

Jie išeina.

II scena

Jieina Liucijus ir kiti du Ponai.

LIUCIJUS Jei Hercogas, drauge su kitais hercogais, nesusitars su Vengrijos karalium,
visa jų šutvė tą karalių tikrai užpuls.

PIRMAS PONAS Teatsiunčia dangus mums savo taiką, tik ne nuo vengrų-vargetų
karaliaus!

ANTRAS PONAS Amen.

LIUCIJUS Tu kaip tas šventeiva piratas, kuris į jūrą leidosi su Dievo dešimčia įsakymų,
bet vieną jų iš sąrašo ištrynė.

ANTRAS PONAS "Nevok"?

LIUCIJUS Taip, tą ir išbraukė.

PIRMAS PONAS Na, aišku, juk toks įsakymas neleistų kapitonui ir visai įgulai atlikti
pareigų! Jie plėšikaut išsirengė. O juk nerasite tarp mūsų kario, kuris prieš
kepsnį kirsdamas geidautų pasimelsti, prašydamas taikos.

ANTRAS PONAS Neteko man girdėti apie karį, kuris nemėgtų melstis.

LIUCIJUS Tavimi tikiu, nes nemanau, jog kada nors buvai, ten, kur prieš valgį sakoma
malda.

ANTRAS PONAS Ak, ne? Mažiausiai kartų tuziną.

PIRMAS PONAS Kokia malda? Eiliuota?

LIUCIJUS Kad ir kuriuo pavidalu, ar bet kuria kalba.

PIRMAS PONAS Manau, ir bet kurio tikėjimo.

LIUCIJUS Kodėl gi ne? Malda yra malda, nepaisant kas ir kaip malonės prašo; va, pavyzdžiui, tu – paskutinis niekadėjas, nepaisant nei malonės, nei maldų.

PIRMAS PONAS Abu labu tokiu – kaip vienas audeklas, tik perkirtas per pusę.

LIUCIJUS Užtikrinu, kad atkirptas aksomas čia nuo milinio apsiuvo. Tas apsiuvas – tai tu.

PIRMAS PONAS O tu esi aksomas. Puikus aksomas; trigubai pūkuotas, ką tau patvirtinu. Bet man pačiam verčiau jau būti anglišku milu, nei taip kaip tu, prancūzišku, pūkuotuoju aksomu, po kuriuo slepiasi prancūziška liga. Per skaudžiai gal kalbu?

LIUCIJUS Manychiau, taip – iš savo patirties, itin skaudžios, byloji. Po šitokios išpažinties tikrai išgersiu aš už tavąją sveikatą, bet tik ne po tavęs iš tos pačios taurės.

PIRMAS PONAS Ko gero susimoviau, argi ne?

ANTRAS PONAS Taip, visiškai, nepaisant, ar tu užkrėstas, ar sveikas.

Jeina [Madam Perdaug,]sqvadautoja.

LIUCIJUS Žiūrėkite, žiūrėkite, ateina Madam Palengvintoja! Po jos stogu įsigijau tiek visokių ligų –

ANTRAS PONAS Kiek, meldžiamasis?

LIUCIJUS Spėk.

ANTRAS PONAS Per šiuos metus gal už tris tūkstančius venerinių auksinių.

PIRMAS PONAS Už dar daugiau.

LIUCIJUS Daugiau viena prancūziška krona ligota.

PIRMAS PONAS Tu manyje gausybę įžvelgi ligų, bet baisiai klysti. Aš sveikas tartum ažuolas.

LIUCIJUS Na, ne, netarčiau, kad tu sveikas; jau greičiau išpuvusiu, tuščiu kamienu. Tuščiaviduriais kaulais. Nepadorumas juos išgraužė iš vidaus.

PIRMAS PONAS [sqvadautojai] Na ką, kurį gi tavo klubą giliau išėdė meilės ligos?

MADAM PERDAUG Taigi, taigi. Čia vieną suėmė ir nugabeno į kalėjimą, o jis vertesnis net už penkis tūkstančius tokių, kaip jūs.

ANTRAS PONAS Kas jis, sakyk, prašau?

MADAM PERDAUG Vajetau, Klaudijus. Sinjoras Klaudijus.

PIRMAS PONAS Tai Klaudijus kalėjime? Negali būt.

MADAM PERDAUG Deja, tikra tiesa. Mačiau, kaip suėmė, kaip nuvedė; ir dar blogiau, po trejeto dienų sinjorui Klaudijui bus nukirsta galva.

LIUCIJUS Bet šitiek išdykavom, aš negaliu tuo patikėt! Ar tu tikra?

MADAM PERDAUG Daugiau negu tikra. Jį suėmė už tai, kad mat panelė Džiuljeta nuo jo pastoj.

LIUCIJUS Čia, patikėkit, galimas dalykas. Turėjau susitikt su juo prieš porą valandų, o Klaudijus gi niekad nevėluoja.

ANTRAS PONAS Beje, žinokite, tai primena man pokalbį su juo apie tuos reikalus.

PIRMAS PONAS Svarbiausia, kad atitinka tą naujai paskelbtą įsaką.

LIUCIJUS Pirmyn. Eime ir tiesą sužinokim.

[Liucijus ir Ponai] išeina.

MADAM PERDAUG Va, taip – tai karas, tai vargai, tai kartuvės, tai skurdas mane jau be lankytojų palieka.

[Ieina [Pompėjus].]

Na, ką? Kokias neši naujienas?

POMPĖJUS Antai vyruką į kalėjimą gabena.

MADAM PERDAUG Ir ką gi jis padarė?

POMPĖJUS Moterį.

MADAM PERDAUG Bet kuo jis prasikalto?

POMPĖJUS Upėtakius žvejojo upėj privačioj.

MADAM PERDAUG Ką? Ar mergelė nuo jo vaiko laukiasi?

POMPĖJUS Jau ne mergelė, moteris su mergele pilve nuo to vyruko. Girdėjai apie įsaką, ar ne?

MADAM PERDAUG Kokį dar įsaką, žmogau?

POMPĖJUS Kad viešnamiai visi iš Vienos priemiesčių bus išgyvendinti.

MADAM PERDAUG O tie, kurie mieste?

POMPĖJUS Liks veislei. Būtų galas net ir jiems, jeigu ne išmintingo miestelėno užtarimas.

MADAM PERDAUG Bet negi priemiesčiuose tuos namus visai nugriauš?

POMPĖJUS Sulygins, ponija, su žeme.

MADAM PERDAUG Na, iš tikrųjų keičiasi valstybė! O kas bus man?

POMPĖJUS Tik nesibaimink. Juk puikūs patarėjai be lankytojų nelieka. Pakeisi darbo vietą, o ne verslą. Aš ir toliau pas tavę smuklininku dirbsiu. Turėk drąsos. Tavęs pasigailės. Beveik jau sudilai nuo triūso, ir tai kiti įvertins.

Įeina Teismo Vykdytojas, Klaudijus, Džiuljeta, Pareigūnai.

MADAM PERDAUG Ką veikti čia mums, Tomai Smuklininke? Eikim sau.

POMPĖJUS Štai ir sinjoras Klaudijus, jį Teismo Vykdytojas jau gabena į kalėjimą. O čia panelė Džiuljeta.

[Madam Perdaug ir Pompėjus] išeina.

KLAUDIJUS *[Teismo Vykdytoji]*

Žmogau, kodėl mane pasauliui šitaip rodo?

Vesk į kalėjimą, kuriam aš pasmerktas esu.

TEISMO VYKDYTOJAS

Juk ne iš piktos valios taip elgiuosi,

O ypatingu lordo Andželo įsakymu.

KLAUDIJUS

Mus pusdievių Valdžia priversti gali

Už nuodėmės mokėti su kaupu.

Kaip žodžiai iš dangaus: kam duota, duota;

O kam jau ne, tam ne; toks teisingumas.

Įeina Liucijus ir Antras Ponas.

LIUCIJUS

Kaipgi čia, Klaudijau? Iš kur tokia nelaisvė?

KLAUDIJUS

Iš laisvės pertekliaus, o Liucijau, iš laisvės.

Kaip didis badas iš apsirijimo kyla,

Taip kiekviena yda, į laisvę paleista,
Nelaisve tampa. Mūsų prigimtys, lyg žiurkės,
Kurios lemtingą nuodą godžiai ėda,
Blogybės trokšta, geria ją ir dvesia.

LIUCIJUS Jeigu gebėčiau suimtas taip išmintingai porint, sukviesčiau tuos, kam
prasiskolinęs esu. Nors, tiesą sakant, mieliau kvailiosiu laisvėj, negu
surimtėjęs, kalėjime sėdėsiu. Kuo nusikaltai tu, Klaudijau?

KLAUDIJUS

Tuo, apie ką kalbėdamas vėl nusikaltęs būčiau.

LIUCIJUS Kas? Ar žmogžudystė?

KLAUDIJUS Ne.

LIUCIJUS Gal ištvirkavimas?

KLAUDIJUS Taip galima sakyt.

TEISMO VYKDYTOJAS Pirmyn, ponaiti. Reikia eit.

KLAUDIJUS

Bičiuli, tiktai vieną žodį. – Tau, Liucijau, žodelis tas.

LIUCIJUS Nors šimtas, jei tau bent kiek pagelbės. Ar ištvirkavimas dabar jau toks
nusikaltimas?

KLAUDIJUS

Štai kas nutiko man: dorai susižadėjęs
Aš į Džiuljetos lovą patekau.
Pažįsti ją. Ji man beveik žmona,
Tiktai nespėjom įžadais viešais
Su ja apsimainyti. To dar nepadarėm,
Nes laukėme jai skirto kraičio,
Kurį jos giminės gan uoliai saugo,
Nuo jų nusprendėm slėpti savo meilę,
Kol jie į mūsų pusę stos. Bet regis,
Kad mūsų abiejų palaimos paslaptis
Labai jau aiškiai parašyta ant Džiuljetos.

LIUCIJUS

Nėštumo požymiais, ar ne?

KLAUDIJUS

Net jais, deja.

O Hercogą dabar tas lordas pavaduoja -
Gal ir todėl, kad jis naujai paskirtas,
O gal, kad mes, pavaldinių minia,
Valdovui esame lyg žirgas, kuriuo joja
Naujasis raitelis dabar, ir kuris nori
Parodyt valdžią savo mums ir pentinus;
Ar pats jo postas lemia tironiją,
Ar jo valia užpildo postą šį,
Nesuprantu – bet tik valdovas naujas
Paskyrė man bausmes iš praeities,
Kurios lyg šarvai surūdiję sau ant sienos
Kybojo metų devyniolika ilgų
Ir nė vienos neprireikė; kol genamas tuštybės
Įstatymą jis pamirštą ištraukė, dar mieguistą,
Ir man šviežiai pritaikė. Iš grynios tuštybės.

LIUCIJUS Tikrai iš jos. Dabar galva tau ant pečių vos laikosi, taip, kad kokia įsimylėjusi
melžėja atodūisiais galėtų ją nupūsti. Duok žinią Hercogui ir jo prašyk
malonės.

KLAUDIJUS

Jau mėginau, bet jis pradingo kaip į balą.
Maldauju, Liucijau, pasitarnauki mano labui:
Šiandieną sesė mano stoja vienuolynan
Ir bandomuosius įžadus ten duoti turi.
Pranešk jai apie mano padėties pavojų;
Maldauk jos, nuo manęs, tegu susidraugauja
Su tuo griežtu valdovu; tegu kreipiasi į jį.
Turiu didžiulę viltį, jos jaunystė
juk moka tą nebylią ir bežodę kalbą,
Kuri palenkia vyrus. Ir ji puikiai geba
Mintis išdėstyti ir taip protauti,
Kad bet kurį įtikins.

LIUCIJUS Oi, duok Dieve, tiek dėl kitų, kurie panašūs į tave, kuriuos kitaip tokia pati
baisi bėda ištiktų, tiek dėl tavų gyvenimo džiaugsmų, kurie, deja, kvailai
nutrūkti gali šiame trik-trako žaidime. Pas ją skubu.

KLAUDIJUS Dėkoju, Liucijau, gerasis mano drauge.

LIUCIJUS Per porą apsisuksiu valandų.

KLAUDIJUS Na, ką gi, pareigūne, einam.

Jie išeina.

[III scena]

Jieina Hercogas ir Vienuolis Tomas.

HERCOGAS

Ne, šventas tėve, vyk šalin tą mintį.
Ir netikėk, kad meilės vargana strėlė
Galėtų perverti krūtinę tvirtą. Nors geidžiu
Kad slaptą prieglobstį man duotum, bet jo tikslas
Rimtesnis ir labiau raukšlėtas nei jaunystės
Aistringi siekiai.

VIENUOLIS TOMAS

Tai gal, Jūsų Didenybė, pasakysit?

HERCOGAS

Šventas žmogau, nieks už tave geriau nežino
Kaip nuolat mėgau atsiskyrėlišką būtį,
Kaip aš nevertinau jokių susibūrimų
Kur išlaidus jaunimas maivosi kvailai.
Paskyriau lordui Andželui, teisuoliui,
Tam santūrumo, susilaikymo paveikslui,
Čia Vienoj savo vietą, valdžią absoliučią,
O jis galvoja, kad aš Lenkijoje esu,
Nes žinią tokią iš manęs visi girdėjo,
Taip ir suprato. O dabar, žmogau nuo Dievo,

Manęs paklausi, kam aš visa tai darau.

VIENUOLIS TOMAS Mielai, valdove, klausiu.

HERCOGAS

Mes turim nuostatus griežtus, įstatymų rūstybę,
Žąslus, vadžias, kurių prireiktų pažaboti
Visokiom piktžolėm, bet joms bujoti leidom
Čia metų keturiolika, kaip senas liūtas,
Kuris jau iš olos medžioti neina. Arba tėvas,
Kuris beržinę rykštę kelia taip grėsmingai,
Ja prieš vaikus mojuoja ir baugina,
Bet jų nebaudžia – ilgainiui ta rykštė
Verta patyčių tampa, o ne baimės – taip mūsų įsakai,
Kurių naudojimas negyvas juos negyvais padaro,
O pasileidimas už nosies tampo teisingumą,
Vaikai vanoja aukles, ir balą
Nusiridena papročiai.

VIENUOLIS TOMAS

Bet Jūsų Didenybė panorėjęs

Galėjot nuo įstatymų nuimti pančius,
Ir jūsų vykdomi jie baisiesni atrode būtų
Nei lordo Andželo valdžioj.

HERCOGAS

Bijau, atrodytų per baisūs.

Jei kaltas aš, kad žmonės valią gavo,
Tironas būčiau, juos prispaudęs ir nubaudęs
Už tai, ką pats liepia daryt; nes paliepimui
Daryti blogį juk prilygsta nuolaidumas
ir blogio nebaudimas. Taigi, tėve šventas,
aš Andželui tą pareigą todėl paskyriau,
Kad jis vardu manuoju dengtųsi ir veiktų
Bet šioj kovoje pačiam man niekada
netektų dalyvaut. Aš veiklą jo stebėsiu
Lyg būčiau vienas jūsų vienuolyno brolių,
valdovą lankantis bei liaudį. Tik prašau

Parūpint man abitą ir išmokyti,
Kaip elgtis, kad atrodyčiau kaip tikras
vienuolis. Plano priežasčių daugiau
išvardinsiu, kai laikas tam ateis.
Viena jų: lordas Andželas, teisuolis,
nuo blogio ginasi ir vargiai pripažįsta,
kad ir jo kraujas gyvas ir kad trokšta
jis duonos, ne akmenį. Todėl ir pažiūrėsime
ką padarys iš jo galia, kai dugną dėsime.

Jie išeina.

IV scena

Jėina Izabelė ir Vienuolė Franciska.

IZABELĖ

Ar jums, vienuolėms, leistina tik tiek?

VIENUOLĖ FRANCISKA O tau to negana?

IZABELĖ

Gana iš tikro. Kalbu ne tam, kad noriu ko daugiau,
O tiktai geisdama suvaržymo griežtesnio
Šventosios Klaros seserų prisiekusių draugijai.

LIUCIJUS *viduje*

Ei, tegu lydi šiuos namus ramybė!

IZABELĖ

Kas čia šaukia?

VIENUOLĖ FRANCISKA

Tai vyro balsas. Švelnioji Izabele,
Tu atrakink ir sužinoki, ko jam reikia.
Tau galima; man ne. Esi dar neprisiekus.
Po įžadų, su vyrais mums kalbėt neleista,
Nebent stebėtų vienuolyno vyresnioji.
Tada kalbėti galim tik nerodant veido;

O jeigu veidas matomas, negalima kalbėti.

Jis šaukia vėl. Maldauju, atsiliepi.

IZABELĖ

Taikos jums ir gerovės! Kas čia šaukia?

[Jeina Liucijus.]

LIUCIJUS

Sveika, mergele, jei tokia esi, o skruostų rožės

Bylojančios šią tiesą neapgauna. Ar galėtum

Man padaryti paslaugą ir palydėt pas Izabelę,

Naujokę vienuolyno šio, gražuolę sesę

Jos nelaimingo brolio Klaudijaus?

IZABELĖ

Kodėl "jos nelaimingo brolio"? Leiskite paklausti,

Juolab, kad aš iš karto jums turiu pranešti,

Ta Izabelė – aš, jo sesė.

LIUCIJUS

O, švelni gražuole, nuo brolio sveikinu tave.

Kad nekamuočiau nežinia, jisai kalėjime.

IZABELĖ O, vargas man, už ką?

LIUCIJUS

Už tai, už ką aš būdamas teisėju,

Jam skirčiau bausmę vien padėkomis:

Užtaisė vaiką savo draugei jis.

IZABELĖ

Nepasakokit, pone, pasakų.

LIUCIJUS

Bet tai tiesa.

Nors, kaip žinia, ne kartą nusidėjau

Tuo, kad širdim nutolęs nuo liežuvio,

Mergelėms niekus čiulbu, bet tik ne visoms.

Jūs man kaip dangiška būtybė, kuri pelnė,

Atsižadėjimu nemirtingumą dvasios,

Ir su jumis kalbu tikrai nuoširdžiai,

Lyg su šventa.

IZABELĖ

Pašiepdamas mane burnojate prieš gėrį.

LIUCIJUS

To nemanykite. Sakau jums tiesiai šviesiai:

Su mylimąja jūsų brolis susijungė;

Ir kaip į kūną eina valgymas, kaip kyla

Iš sėklų žemėje žydėjimo gausybė,

Ir neša derlių, taip jos dosnios įsčios

Išreiškia uolų šio artojo triūsą.

IZABELĖ

Nuo jo nėščia? Ar pusseserė Džiuljeta?

LIUCIJUS Ji jūsų pusseserė?

IZABELĖ

Netikra; kaip mokinukės viena kitą taip vadinam

Gal ir iš paiko, bet širdingo prielankumo.

LIUCIJUS

Tai ji.

IZABELĖ

O, tegu brolis veda ją!

LIUCIJUS

Čia ir yra esmė visa.

Mat mūsų Hercogas keistai kažkur išvyko;

Kilmingų vyrų daugelio, ir mano tuo pačiu,

Veiklius nuvylęs lūkesčius; bet sužinojom,

Iš tų, kas prie valstybės svertų stovi,

Kad nuo paaiškinimų jo atstumas begalinis

Iki tikrųjų užmačių. Jo vietoj dabar valdo

Su Hercogo jam suteikta visa galybe

Mus lordas Andželas, žmogus, kurio net kraujas,

Tarsi vanduo ledinis, ir kuriam nė motais

Nei veriantys troškimai, nei juslių vilionės,

O ašmenys jo prigimties atšipo ir nudilo

Į proto uolą: mokslą ir dorybę.

Jis – kad bijotume tų įpročių ir laisvės,
Kurie aplink įstatymus žiaurios seniai bėgioja,
lyg pelės apie liūtus – susirado vieną
Draudimą seną, kurio sunkų kalaviją
Virš jūsų brolio kaklo pakabino. Pagal šį
įstatymą jį suėmė ir taiko kuo griežčiau
Kad būtų pavyzdys. Vilties nėra jokios
Nebent tyra malda prišauktumėt malonę
Kad suminkštėtų Andželas. Kaip tik dėl to kreipiuos
Į jus nuo jūsų nelaimingo brolio.

IZABELĖ

Ar valdovas

Taip trokšta jo mirties?

LIUCIJUS

Jau nuosprendį paskelbė,

Ir, kaip girdėjau, Teismo Vykdytojas turi
Įsakymą nukirsti galvą jam.

IZABELĖ

Deja, kokie menki gabumai mano
Padėtų jam?

LIUCIJUS

Naudokitės galia, kurią jau turit.

IZABELĖ Ak, kokia galia? Aš abejoju–

LIUCIJUS

Pražudo abejonės mus;

Pralaimim kovą, jau dažnai beveik laimėtą,
Pabūgę pamėgint. Pas lordą Andželą nueikit;
Tegu sužino, kad mergelei būna vyras
Dosnus kaip Dievas; kai parklupusi ji verkia,
Visi jos prašymai lengviausiai išsipildo,
Lyg visada nuo jos priklausę būtų.

IZABELĖ Matysim, ką galėsiu padaryt.

LIUCIJUS Tik greitai!

IZABELĖ Tuoj einu,

Čia neužtruksiu, tiktai Motinai pranešiu,
Koks reikalas. Nuolankiai jums dėkoju.

Pasveikinkite brolių nuo manęs. Šįvakar

Jam duosiu žinią, kaip man pasiseks.

LIUCIJUS

Tada jus palieku.

IZABELĖ

Keliaukit, mielas pone, su Dievu.

ANTRAS VEIKSMAS

I scena

Jeina Andželas, Eskalas, Tarnai, Teisėjas.

ANDŽELAS

Mes iš įstatymo neturim padaryt kaliausės,
Kuri, neva, paukščius plėšrius baidytų,
Bet ilgainiui stovėdama ne baimę keltų jiems
O taptų įprasta lakta.

ESKALAS

Taigi, bet vis tik

Išlikim aštrūs tarsi ašmenys ir pjaukim
Atsargiai, o ne kirskim mirtinai. Ponaičio,
Kurį užtart norėčiau, tėvas buvo kilnus žmogus.
Tik pagalvokit, Garbingasis,
Nors aš tikiu, jog esat ypač dorybingas,
Jei kada nors ir jums, jausmams pabudus,
Sutapęs būtų laikas su vieta, o ši – su norais,
Ar jei ryžtingas jūsų kraujo balsas,
Galėjęs būtų įgyvendinti troškimą,
Nejau gyvenime nebūtumėt suklydęs
Kaip tas jaunuolis, kurį teisiatė dabar,
Ir užsitraukęs tokią pačią bausmę sau.

ANDŽELAS

Eskalai, dalykas vienas klysti, visai kitas –
Dėl to nupulti. Aš tikrai neneigiu,
Kad tarp prisiekusių tarėjų, kurie lemia
Žmogaus gyvybę, gali būt vagių ir niekšų,
Dar kaltesnių už teisiąmąjį. Bet ką teisė mato

Tą ji ir griebia. Ar įstatymui svarbu, kad ji
Vagims pritaiko vagys? Puikiai žinom,
Kad radę deimantą, jį pakeliam, nes matom;
Tačiau, ko akys neregį, tą mindo kojos,
Ir niekas dėl to nesuka galvos.
Tuo nepateisinsite jo nusikaltimo,
Kad pats, atseit, turiu ydų; geriau sakykit,
Jei aš, kurs jį teisiu, taip nusikalsiu,
Lai mano nuosprendis mane myriop pasmerkia
Be jokių išlygų. Jis turi mirti, pone.

Jeina Teismo Vykdytojas.

ESKALAS

Kaip pageidausit, taip ir bus.

ANDŽELAS

Kur Teismo Vykdytojas?

TEISMO VYKDYTOJAS

Aš, jūsų Prakilnybe, čia.

ANDŽELAS

Žiūrėk, kad Klaudijui

Rytoj iš ryto būtų nukirsta galva.

Atvesk jam dvasininką, tegu pasiruošia,

Jo žemiškai kelionei pagaliau atėjo galas.

[Teismo Vykdytojas išeina.]

ESKALAS

O, teatleidžia jam ir teatleidžia mums visiems dangus.

Per nuodėmę iškils vieni, kiti gi per dorybę žus.

Vieni ledu pasprunka lūžtančiu, už nieką neatsako,

Kitam, kad būtų pasmerktas, vienos klaidos pakako.

Jeina Alkūnius, Pareigūnai, Putelė [ir Pompėjus].

ALKŪNIUS *[Pareigūnams]* Pirmyn, veskitės juos. Jeigu čia geri valstybingumo piliečiai,

kurie tik tą ir daro, kad naudojasi piktnaudžiavimu viešnamiais, tai aš jau
nežinau įstatymo. Veskitės juos.

ANDŽELAS Kas čia dabar, pone, kuo gi jūs vardu? Ir kas įvyko?

ALKŪNIUS Aš, jūsų Prakilnybės žiniai, vargingo hercogo paskirtas tvarkdarys, o mano pavardė Alkūnius. Linkstu į teisingumą, pone, ir atvedu čionai prieš jūsų didžią Prakilnybę du garsius nusipelnėlius.

ANDŽELAS Nusipelnėlius? Na, ir kuo gi jie nusipelnė? Ar tik jie ne nusikaltėliai?

ALKŪNIUS Jeigu to pageidauja jūsų Prakilnybė, gerai dar nežinau, kas jie tokie, bet tikslūs niekadėjai tai tikrai, dėl to esu užtikrintas, ir jie visai neturi madingumo, kuris privalomas geriems krikščionims.

ESKALAS [*Andželui*] Puikiai išdėstyta. Išminčius pareigūnas.

ANDŽELAS [*Alkūniui*] Tęsk. Kas jie tokie? Tu pavarde Alkūnius? Ko nekalbi, Alkūniau?

POMPĖJUS Jis negali. Iki alkūnių alkanas. [Prazulino alkūnes.]

ANDŽELAS Kas tu esi, pilietė?

ALKŪNIUS Jis, pone? Smuklininkas, pone, dalinis sąvadautojas; tarnauja tokiai blogai moteriškai, kurios vieši namai kaip, pone, sakoma, likvidijuoti priemiesty, tai ji dabar vadybininkauja pirčiai, kuri, manau, irgi viešoka įstaiga taip pat.

ESKALAS Iš kur žinai?

ALKŪNIUS Mano žmona, pone, kurią čia deklaruuju prieš Apvaizdą ir jūsų Prakilnybę

—

ESKALAS Kaip? Savo žmoną?

ALKŪNIUS Taigi, pone, kuri, dėkoju dangui, gera moteris —

ESKALAS Ar tai todėl ją deklaruoji?

ALKŪNIUS Sakyčiau, pone, deklaruojusi ir aš, taip kaip ir ji, kad tie namai, jeigu tenai ne viešnamis, tai vargas jai, nes tie namai vieši.

ESKALAS Iš kur žinai tai, tvarkdary?

ALKŪNIUS Taigi va, pone, iš žmonos, kurią, jei būtų linkusi į konstituciją, galėjo net apkaltinti ištvirkavimu, ir svetimavimu, ir visokiausiom nešvankybėm ten.

ESKALAS Ar per tą moteriškę?

ALKŪNIUS Taip, pone, per Madam Perdaug; bet mano žmona spjovė jam į veidą ir šitaip išsigynė.

POMPĖJUS [*Eskalui*] Pone, jūsų Prakilnybe, to nebuvo.

ALKŪNIUS Įrodyk, garbingasis, prieš šituos niekadėjus ponus, įrodyk.

ESKALAS [*Andželui*] Girdėjote, kaip viską painioja?

POMPĖJUS Ji, pone, vaiko laukiasi nuo jo, ir užsimanė, dovanokit jūsų Prakilnybe, virtų džiovintų slyvų. Turėjom, pone, jų tik dvi namie, o jos tada, tais tolimesiais laikais, gulėjo, taip jau sakant, ten vaisių vazoje, vertoj gal trijų pensų; na, jūsų Prakilnybės tokias vazas juk esat matę; jos padarytos ne iš porceliano, bet ypač geros vazos –

ESKALAS Toliau, toliau. Vaza čia nesvarbi.

POMPĖJUS Taip, iš tikrųjų, pone, nė per nago juodymą; čia jūs teisingi. Arčiau prie reikalo: kaip ir sakiau, ta ponita Alkūnienė, jau būdama, kaip ir minėjau, padėty, su didžiuliu pilvu, ir įsigeidusi, kaip jau sakiau, džiovintų slyvų; o jų turėjome tik dvi, kaip ir minėjau, vazoje, mat ponas, štai, Putelė, tai būtent šis žmogus visas kitas suvalgęs buvo, kaip sakiau, ir, kaip sakau, už jas labai garbingai sumokėjęs – nes, kaip jūs pamenate gerbiamas Putele, aš neturėjau trijų pensų jums gražos –

PUTELĖ Taip, būtent.

POMPĖJUS Puiku. Jums ten besikaldant, kaip jūs pamenat, minėtų slyvų kauliukus –

PUTELĖ Taip, iš tikrųjų tai dariau.

POMPĖJUS Na, ir puiku. Aš ten sakiau jums, jeigu pamenat, kad to ir šito jau niekaip neišgydyt nuo to pats žinot ko, nebent laikytųsi griežtos dietos, kaip jums sakiau –

PUTELĖ Viskas šventa tiesa.

POMPĖJUS Na, ir puiku tuomet –

ESKALAS Gana, tu įkyrus kvailys. Prie reikalo: kas buvo padaryta to Alkūniaus žmonai, kad jis atrado priežastį tuo skūstis? Klok tiesiai, kas jai buvo padaryta.

POMPĖJUS Prie to dar, jūsų Prakilnybe, tiesiai neprieisit.

ESKALAS Net ir nesiruošiu.

POMPĖJUS Bet, jūsų Prakilnybe, tuoj ten būsit. Maldauju, tik pažvelkit, pone, į gerbiamą Putelę, žmogų, kuris paveldėjo aštuoniasdešimt svarų į metus, kurio tėvelis mirė Visų Šventų dieną – argi ne per Visų Šventų, ką, gerbiamas Putele?

PUTELĖ Per Vėlines.

POMPĖJUS Na, ir puiku. Tikiu, čia sakom vien teisybę - Jam, pone, sėdint, kaip sakiau, ant neaukštos kėdutės, pone – [*Putelei.*] Juk būtent Vynuogyno kambary sėdėti mėgstat, ar ne taip?

PUTELĖ Ten, būtent, kambarys tas atviras visiems ir gera ten žiemos metu.

POMPĖJUS Na, ir puiku tada. Tikiu, čia sakom vien teisybę.

ANDŽELAS [*Eskalui*]

Tai truks ilgiau nei trunka Rusijos naktis
Giliausią žiemą. Išeinu, gal vienas išklausysit
Šią bylą, kurioje, manau, vienintelė viltis,
Kad tuos bylotojus iš nevilties išplakti įsakysit.

ESKALAS

Galvoju, taip ir bus. Jums gero ryto, jūsų Didenybe.

[*Andželas išeina.*]

Dabar, pirmyn. Sakyk man vieną sykj, kas buvo padaryta to Alkūniaus žmonai?

POMPĖJUS Tik sykj, pone? Jai niekas nepadarė nieko vieną sykj.

ALKŪNIUS [*Eskalui*] Maldauju jūsų, pone, jo paklauskite, ką tas žmogus padarė mano žmonai.

POMPĖJUS [*Eskalui*] Maldauju, jūsų Prakilnybe, klauskite.

ESKALAS Na, ką šis ponas jai padarė?

POMPĖJUS Maldauju jūsų, pone, tik pažvelkite į šito džentelmeno veidą. – Gerasis gerbiamas Putele, žiūrėkite tiesiai Prakilnybei į akis. To reikia jūsų labui. – Ar jūsų Prakilnybė jau įsidėmėjote jo veidą?

ESKALAS Taip, net labai gerai.

POMPĖJUS O ne, maldauju jūsų, dar įsidėmėkite geriau.

ESKALAS Tikrai įsidėmėjau.

POMPĖJUS Ar jūsų Prakilnybė mato kokį blogį šitame veide?

ESKALAS Ko gero, ne.

POMPĖJUS Galiu pasiekti Biblija, jo veidas – pati blogiausia jo dalis. Gerai, toliau, jeigu jo veidas ir yra blogiausia, ką jis turi, kaip gi galėjo gerbiamas Putele nuskriausti tvarkdario Alkūniaus žmoną? Norėčiau tai išgirst iš jūsų Prakilnybės.

ESKALAS Čia jo teisybė, tvarkdary. Ką į tai atsakysi?

ALKŪNIUS Pirmiausia, jūsų Prakilnybe, tai tie namai pritartini; o antra – pritartinas ir šis vyrukas, ir šeimininkė jo pritartina.

POMPĖJUS Jeigu kalbėtume jo žodžiais, pone, tai jo žmona pritartiniausia iš visų.

ALKŪNIUS Nenaudėli, meluoja; meluoja tu, nenaudėli piktadary! Dar niekad to nebuvo ir nebus, kad ją kas nors pritartų ar dėl vyro, moters, ar dėl vaiko.

POMPĖJUS Ji, pone, buvo pritarta su juo dar prieš vedybas.

ESKALAS Kas čia išmintingesnis? Teisingumas ar Blogybė? Ar tai tiesa?

ALKŪNIUS [*Pompėjui*] Tu niekadėjau! Tu nenaudėli! O, Hanibale tu piktadary! Aš buvau pritartas su ja dar prieš vedybas? – Jei buvau pritartas kada su ja ar ji su manimi, tegu Šviesybė jūsų jau manęs nelaiko vargingo hercogo pareigūnu. – Įrodyk tai, piktadary tu Hanibale, arba tave už smurtą prieš mane patrauksiu.

ESKALAS Jeigu jis trenktų tau į ausį, galėtum dar patraukti ir už šmeižtą.

ALKŪNIUS Ačiū, Šviesybe jūsų, geradari, dėkoju jums. Ką man, jūsų Šviesybės pageidavimu, daryt su šituo niekadėju?

ESKALAS Iš tikro, pareigūne, kadangi jame slypi nedorybės, kurias atskleistum, jei tiktai galėtum, leisk jam toliau žygiuot savais keliais, kol sužinosi, kokios jos yra.

ALKŪNIUS Ačiū, Šviesybe jūsų, dėkui jums. [*Pompėjui*] Matai dabar, nenaudėli piktadary, ko susilaukei. Turi toliau žygiuot, tu niekadėjau, toliau turi žygiuot.

ESKALAS [*Putelei*] Kur esat gimęs, drauge?

PUTELĖ Čia Vienoj, pone.

ESKALAS Ir iš tikrųjų turite aštuoniasdešimt svarų į metus?

PUTELĖ Taip, maloningas pone.

ESKALAS Ką gi. [*Pompėjui*] O kuo jūs, pone, verčiatės?

POMPĖJUS Aš smuklininkas, dirbu aš pas vargšę našlę.

ESKALAS Jūsų šeimininkės vardas?

POMPĖJUS Madam Perdaug.

ESKALAS Ar ji turėjo daugiau nei vieną vyrą?

POMPĖJUS Devynis, pone. Paskutinio buvo jau perdaug.

ESKALAS Devynis? – Gerbiamas Putele, prieikit šen arčiau. Pone Putele, jums nepatariu bendrauti su smuklininkais; jie nupūs jus, pone Putele, ir tada papūskit jiems. Na, lauk iš čia, ir kad apie jus daugiau nebegirdėčiau.

PUTELĖ Dėkoju jūsų Prakilnybei. Kai dėl manęs, tai pats neinu į jokią smuklę, bet vėjas tiesiog įpučia mane vidun.

ESKALAS Daugiau, pone Putele, kad man to nebūtų. Sudie.

[*Putelė išeina.*]

Prieikit šen arčiau, ponaiti Smuklininke. Kuo jūs vardu, ponaiti?

POMPĖJUS Pompėjus.

ESKALAS Na, o dar?

POMPĖJUS Sėdynė, pone.

ESKALAS Iš tiesų, sėdynė ir yra didžiausia iš to viso, ką jūs turit, taigi žemiausiaja prasme Pompėjus esate Didysis. Pompėjau, dalinai jūs sąvadautojas Pompėjus, kad ir kaip stengiatės atrodyti smuklininku, argi ne? Nagi, sakykit tiesą. Bus pačiam geriau.

POMPĖJUS Iš tikro, pone, aš tik vargšas norintis gyvent.

ESKALAS Kaip norite gyvent, Pompėjau? Sąvadaudamas? Ką manote apie šį verslą? Argi tai, Pompėjau, yra čia leistinas užsiėmimas?

POMPĖJUS Jeigu įstatymas jį leistų, pone.

ESKALAS Bet jo įstatymas neleidžia, ir, Pompėjau, neleis jo ypač Vienoje.

POMPĖJUS Jūsų Šviesybė šiam mieste ketina iškastruoti ir išromyti jaunimą?

ESKALAS Ne, Pompėjau.

POMPĖJUS Iš tikro, pone, mano varganu supratimu, to jums prireiks. Jeigu Šviesybė jūsų sutvarkytų šliundras ir bernus jų, netektų sąvadautojų bijoti.

ESKALAS Gera tvarka čia jau prasideda, galiu tau pasakyti. Galvų kapojimas ir kartuvės.

POMPĖJUS Jeigu visiems taip nusižengusiems kaposit galvas ir juos karsit, po dešimt metų reiks galvot kur dar atrast galvų. Jei Vienoj toks įstatymas dešimtmetį gyvuos, galėsiu išsinuomot čia puikiausią namą, po tris pensus už fligelį. Jeigu sulauksite to laiko, atminkite, Pompėjus taip ir sakė.

ESKALAS Dėkoju tau, Pompėjau geradari. Dabar atsakymo į savo pranašystę išklausyk: tau patariu, geriau vėl prieš mane neatsidurti, kad ir dėl kokio

skundo; netgi dėl vietos, kurioje tu gyveni. Jei taip įvyktų, aš, Pompėjau, tave atvysiu iki tavo palapinės ir būsiu tau kaip Cezaris žiaurus. O paprastai pasakius, aš, Pompėjau, bizūno liepsiu tau įkrėst. Taigi, šįkart, Pompėjau, viso gero.

POMPĖJUS Dėkingas aš Šviesybei jūsų, už tokį gerą patarimą. [*Į šalį.*] Bet juo pasinaudosiu tiek, kiek leis lemtis ir kūno poreikiai. Bizūno man? Ne, ne, tegu vežikas savo kuiną plaka. Drąsios širdies jokie bizūnai neišmuš iš tako.

Jis išeina.

ESKALAS Prieiki šen arčiau, Alkūniau. Prieiki šen, Alkūniau Tvarkdary. Kiek laiko užimi šias pareigas?

ALKŪNIUS Septynetą ir pusę metų, pone.

ESKALAS Iš to, kaip mikliai tvarką čia darai, matyti, kad gana seniai. Sakai, septynerius metus iš viso?

ALKŪNIUS Ir pusę, pone.

ESKALAS Gaila, tiek vargų patyrei. Juk neteisinga tokią naštą tau nuolat krauti ant pečių. Argi apylinkėj nėra vyrų, kurie gebėtų perimti šį darbą?

ALKŪNIUS Iš tikro, pone, reta sumanių. Vos paskirti, jie tuoj į savo vietą vėl paskiria mane. Iš to gerai uždirbu ir viską vienas atlieku.

ESKALAS Žiūrėk, kad pristatytum man vardus kokių šešių ar septynių gabiausių vyrų tavoj parapijoje.

ALKŪNIUS Jūsų Šviesybei tiesiai į namus?

ESKALAS Man į namus. Lik sveikas.

[Alkūnius ir Pareigūnai išeina.]

[Teisėjui] Kiek dabar valandų, kaip manot?

TEISĖJAS Vienuolika bus, pone.

ESKALAS Kviečiu namo jus papietauti su manim.

TEISĖJAS Nuolankiai jums dėkoju.

ESKALAS Dėl Klaudijaus mirties man liūdna,
Bet nieko nepakeisi.

TEISĖJAS Lordas Andželas rūstus.

ESKALAS Gal taip ir turi būt.

Po rūstumu dažnai tikra malonė slypi
O atlaidumas leidžia nusikalst dar sykį;
Ir vis tik, vargšas Klaudijus; jau nieko nepakeisi.
Na, einam, pone.

Jie išeina.

II scena

Įeina Teismo Vykdytojas [ir] Tarnas.

TARNAS

Jis klauso bylą. Ir ateis tuoj pat.

Pranešiu jam.

TEISMO VYKDYTOJAS Prašyčiau.

[Tarnas išeina.]

Sužinosiu,

Jo valią. Gal jis suminkštės. Juk tas

Nusikaltimas toks, lyg būtų susapnuotas.

Ši nuodėmė nei luomo neskiria, nei amžiaus,

O jam už tai mirtis?

Įeina Andželas.

ANDŽELAS

Na, kas nutiko, pone?

TEISMO VYKDYTOJAS

Ar Klaudijui įsakote rytoj nukirsti galvą?

ANDŽELAS

Negi tau neliepiu? Gal nedaviau nurodymų?

Ko klausinėji dar?

TEISMO VYKDYTOJAS

Kad nesuklyščiau paskubėjęs.

Jeigu aš neteisis, atleiskit, bet matyti teko

Kaip jau įvykdžius bausmę gailisi teisėjas

Kad pasmerkė myriop.

ANDŽELAS

Gana. Tai mano reikalas.

Atliksi pareigas arba atsisakysi jų,

Ir puikiai be tavęs čia apsieisim.

TEISMO VYKDYTOJAS Maldauju jūsų Prakilnybės atleidimo.

Bet kaip nutildyt, pone, aimanas Džiuljetos?

Ji tuoj gimdyti turi.

ANDŽELAS

Jos atsikratyk

Į tinkamesnę vietą nugabenk, ir greitai.

[Ieina Tarnas.]

TARNAS

Čia pasmerktojo mirt sesuo atėjo

Ir nori jus matyt.

ANDŽELAS

Jis turi seserį?

TEISMO VYKDYTOJAS

Taip, pone, ji labai dora mergelė

Į vienuolyną stoti rengiasi, jei dar

Įstoti nesuspėjo.

ANDŽELAS *[Tarnui]*

Na, gerai, įleisk ją.

[Tarnas išeina.]

Žiūrėk, kad sanguliautojos neliktų čia nė kvapo.

Parūpink jai, kas būtina, bet ne daugiau.

Paruošiu tau įsakymą.

Ieina Liucijus ir Izabelė.

TEISMO VYKDYTOJAS *[išeidamas]* Sėkmės jums, Prakilnybe.

ANDŽELAS

Dar pasilik truputį. *[Izabelei]* Na, sveika atvykus.

Ko pageidausite?

IZABELĖ

Su sielvartingu prašymu į jūsų Prakilnybę
Kreipiuosi ir maldauju išklaudyti.

ANDŽELAS

Su koku prašymu?

IZABELĖ

Tai nuodėmė, kurios labiausiai nekenčiu,
Ir noriu, kad sulauktų ji bausmės pelnytą,
Jai atleidimo neprašyčiau, bet turiu prašyti;
Jai atleidimo negaliu prašyti, bet prašau,
Ir draskoma esu tarp taip ir ne.

ANDŽELAS

Na, o trumpiau?

IZABELĖ

Aš turiu brolių, pasmerktą myriop.
Maldauju, lai pražūva jo yda,
Bet ne jis pats.

TEISMO VYKDYTOJAS [*į šalį*] Dangus teduoda tavo žodžiams galios.

ANDŽELAS

Pasmerkti pačią nuodėmę, ne tą, kuris ją daro?
Bet nuodėmė dar prieš jos darymą jau pasmerkta.
O mano pareigos juk būtų beprasmybė,
Jei nuodėmėms aš taikyčiau bausmes,
Jas darančių nebausdamas.

IZABELĖ

Įstatymo žiauri teisybė.

Turėjau brolių, ką gi. Teapsaugo jus Dangus.

LIUCIJUS [*į šalį Izabelei*]

Nepasiduokite iškart. Vėl pulkite, maldaukit,
Ant kelių klaupkitės, laikykit jį už skverno.
Jūs per šalta. Prašydama smeigtuko,
Ir tai kalbėtumėte jausmingiau.
Prie jo vėl pulkite, sakau.

IZABELĖ [*Andželui*]

Argi jis turi mirti?

ANDŽELAS

Mergele, jam niekas nepadės.

IZABELĖ

O aš manau, kad jeigu jo pasigailėsit,
Nei dangui, nei žmonėms nuo to nebus blogiau.

ANDŽELAS

To nedarysiu.

IZABELĖ

Bet galėtumėt panūdęs?

ANDŽELAS

Klausykit, ko nenoriu, to ir negaliu.

IZABELĖ

O gal pasigailėtumėt, jei tai vis vien pasauliui,
O jūsų širdį atjauta paliestų,
Kurią aš jam jaučiu?

ANDŽELAS Jis nuteistas. Jau šaukštai po pietų.

LIUCIJUS [*j šalį Izabele!*] Jūs per šalta.

IZABELĖ

Vėlu? Dar ne. Pasakius žodį
Galiu atšaukti jį. Ir patikėkit:
Kad joks didžiūnų skiriamasis ženklas,
Nei karūna karaliaus, nei karžygio kardas,
Nei maršalo lazda, nei mantija teisėjo,
Neteikia jiems nei pusės tos šlovės,
Kurią malonė duoda.
Jei būtų jis kaip jūs, o jūs kaip jis
Ir jūs kaip jis paslystumėt, nebūtų jis kaip jūs
Toks jums negailestingas.

ANDŽELAS

Aš prašau, išeikit.

IZABELĖ

Kad taip dangus man duotų jūsų valdžią,
O jus Izabele paverstų. Argi šitaip būtų?
Ne. Aš parodyčiau, ką reiškia būt teisėju
Ar būti kaliniu.

LIUCIJUS [*j šalį*]

Gera, paveikit jį; taip reikia.

ANDŽELAS

Jau prieš įstatymą pražuvo jūsų brolis,
Ir jūs tuščiai eikvojate žodžius.

IZABELĖ

Deja, deja!

O juk pražuvusios kadaise buvo sielos visos,
Bet Tas, kuris galėjo tuo pasinaudot,
Atrado puikų vaistą. Kas pačiam jums būtų,
Jei Jis, aukščiausiasis teisėjas, jus nuteistų
Už tai, koks esat? O, tik pagalvokit,
Ir ims alsuot malonė jūsų lūpom,
Lyg tuoj po sutvėrimo.

ANDŽELAS

Susitaisykit, mergele.

Įstatymas, ne aš, jam nuosprendį paskelbė.
Jei būtų giminė jis man, sūnus ar brolis,
Ištiktų jį tokia pati lemtis. Rytoj jis mirs.

IZABELĖ

Rytoj? O, taip staiga! Pasigailėkit jo, pasigailėkit.
Nepasirengęs mirčiai jis. Juk ir paukščius virtuvei
Mes pjaunam tuos, kuriems jau metas. Argi dangui,
Mažiau parodysime pagarbos, nei rodom savo
Niekingam pilvui? Pamąstykite, valdove.
Ar žuvo kas kada už šį nusikaltimą?
O daugelis padarė jį.

LIUCIJUS [*j šalį Izabelei*] Ak, puikiai pasakyta.

ANDŽELAS

Įstatymas nemiręs, jis tiktai miegojo.
Tie daugelis nedrįsę būtų jo nepaisyt
Jei įsako šio pirmas pažeidėjas
Bausmės sulaukęs būtų. Bet įstatymas pabudo,
Net galimas ydas visų įdėmiai stebi
Ir stiklo rutuly lyg pranašas jas mato –
Tiek esamas, tiek aplaidumo vos pradėtas,

Kurios galiausiai išnešiotos gimtų –
Tam, kad neleistų joms iš viso dygti
Ir dar negimusias ištryptų.

IZABELĖ

O, būkit gailestingas.

ANDŽELAS

Aš gailestingas, tik kai vykdau teisingumą,
Tada gailiuosi net ir tų, ko nepažįstu,
Nes juos užgautų atleisti nusikaltimai,
Ir pasmerktajam nusikalst daugiau neleidžiu
Nubaudęs jį. Prašau, nusiraminkit;
Nes jūsų brolis mirs rytoj; ir tiek.

IZABELĖ

Taigi jūs pirmas tokį nuosprendį paskelbėt,
Ir brolis dėl to pirmas žus. O, nuostabu
Turėti galią milžino, bet vien tironai
Naudoja ją kaip milžinai.

LIUCIJUS [*j šalį Izabelei*]

Puiku.

IZABELĖ

Jeigu didžiūnai

Galėtų lyg Perkūnas griaut, tai ir Perkūnui
Reikėtų nuolat žaibus laidyti, nes kiekvienas
Nususęs pareigūnas jo griausmus valdytų
Ir jais trankytųsi. Apvaizda maloninga,
Tu savo veriančiu ir svilinančiu žaibu
Veikiau į ažuolą gumbuotą smogsi
Negu į gležną gėlę. Betgi išdidus žmogus,
trumpam tegavęs savo galią menką,
To neišmanantis, kuo jis labiausiai tikras,
Stiklinę būtį savo lyg beždžionę pikną
Prieš dangų kulvirtom kvailiot paleido,
Ir verkia angelai, kurie, jei būtų mūsų būdo
Iš juoko nemirtingieji numirtų.

LIUCIJUS [*j šalį Izabelei*]

Pirmyn, pirmyn, mergaite.

Jis nusileis. Praskydo. Aš jaučiu.

TEISMO VYKDYTOJAS [*j šalį*] Kad tik pavyktų jai palenkti jį meldžiu.

IZABELĖ

Negalim savo artimo savim pasverti.

Didieji gali su šventais juokaut; jiems tinka.

Bet menkesniems – tai šventvagystė, ir baisinga.

LIUCIJUS [*j šalį Izabelei*]

Į tašką, mergužėle. Nesustok.

IZABELĖ

Kas kapitono lūpose yra tik žodis piktas

Kareivio išarta yra burnojimas bjaurus.

LIUCIJUS [*j šalį Izabelei*]

Žinai ir tai? Toliau varyk.

ANDŽELAS

Kodėl man šituos posakius jūs taikot?

IZABELĖ

Nes valdžia, net jeigu klysta, visgi turi

Savy pačioj tokius vaistus, kurie

Užglaisto nuodėmes. Pažvelkit sau į širdį,

Pabelskite, pasiteiraukit ar pažįsta

Ydas ji panašias į mano brolio. O tada,

Jei pripažins ji tokią įgimtąją kaltę,

Tegu neleidžia jums apverst liežuvio

Pasmerkiant Klaudijų myriop.

ANDŽELAS [*j šalį*] Ji kalba, ir jaučiu jos žodžių prasmę,

Ir net jausmai prasmingi pasidaro. [*Pasisuka išeiti.*]

Sudie ir viso gero.

IZABELĖ O, maloningasis valdove, neišeikit.

ANDŽELAS

Aš pagalvosiu. Grįžkite rytoj.

IZABELĖ

Klausykite, papirksiu jus. Valdove, neišeikit.

ANDŽELAS

Ką? Papirkt mane?

IZABELĖ

Taip, dovanom, kuriom Dangus dalysis su jumis.

LIUCIJUS [*į šalį Izabelei*] Jau visa kita sugadino.

IZABELĖ

Ne tom monetom, kurios aukso gryo
Ar brangakmeniais, kurių vertę žino
Tie, kas jų trokšta, bet tikrom maldom,
Kurios pakils į dangų ir pateks į vidų
Dar neišaušus, maldos sielų apvalytų,
Tų pasninkaujančių mergelių, kurių mintys
Ne šiam pasauliui skirtos.

ANDŽELAS

Ką gi, grįžkite rytoj.

LIUCIJUS [*į šalį Izabelei*] Puiku, eime iš čia; pirmyn.

IZABELĖ

Dangus tesaugo jūsų Prakilnybę.

ANDŽELAS [*į šalį*]

Amen.

Nes tuo keliu žengiu aš į pagundą,
Kuriame maldos kertasi.

IZABELĖ

Kada rytoj

Man stot prieš jūsų Didenybę?

ANDŽELAS Iki pietų, kad ir kuriuo metu.

IZABELĖ Tesaugo jus dangus.

[*Ji išeina kartu su Liucijumi bei Teismo Vykdytoju.*]

ANDŽELAS Ir nuo tavęs, ir netgi nuo dorybės tavo.

Kas tai? Kas tai yra? Ar jos yda, ar mano?
Ar gundančios, ar gundomo, kurio kaltė didesnė, ką?
Ne jos, negundo ji; tai tik aš pats
Saulėkaitoje prie žibuoklės drybsau it maita
Ir pūvu, o ne kaip gėlė kvepiu,

Šio palaimingo meto sugadintas.
Ar gali būti, kad kuklumas gundo mūs
Jusles labiau nei moters palaidumas?
Kad dykviečių turėdami laukus
Mes trokštame nugriaut šventyklą
Ir ten įkurdinti savas ydas? O gėda, gėda, gėda!
Ką tu darai, ir kas esi tu, Andželai?
Ar jos nešvankiai trokšti vien dėl to,
Kad ji dora? Telioka gyvas Izabelės brolis.
Juk vagys turi teisę plėšikaut tada,
Kada teisėjai patys vagia. Ar ją myliu,
kad noriu vėl girdėti, kaip ji kalba,
regėti jos akis? Ir apie ką svajoju?
O priešė sumanus, kuris šventuosius gaudai
Jauku šventumo. Juk toji pagunda
Pavojingiausia iš visų, kuri vilioja
Į nuodėmę dorybės skaistumu. Gi šliundros jokios
Kad ir kiek stengėsi, taip niekad ir nebuvo
Manęs įveikę, bet ši nekalta, dora mergelė
Visai pakirto mano valią. O aš iki šiol žiūrėjau
Su šypsena į tuos, kurie įsimylėjo.

Jis išeina.

III scena

Įeina Hercogas[persirengęs vienuoliu]ir Teismo Vykdytojas.

HERCOGAS [kaip vienuolis]

Sveiki, jūs Teismo Vykdytojas, jei neklystu.

TEISMO VYKDYTOJAS

Aš Teismo Vykdytojas. Ko geidausit, šventas broli?

HERCOGAS [kaip vienuolis]

Iš savo ir palaimintos brolijos atjautos,
Aš ateinu pagelbėti vargingoms sieloms
Tų, kurie kali čia. Suteikite man teisę
Kaip įprasta juos aplankyti ir sužinoti
Kuo nusikalto jie, kad aš geriau galėčiau
Nuskaidrinti jų dvasią.

TEISMO VYKDYTOJAS

Daugiau dar padaryčiau, jei daugiau reikėtų.

Jeina Džiuljeta.

Antai, viena kilminga moteris ateina,
Kurią globoju čia; mat jos paika jaunystė
Pakišo koją jai. Dabar štai vaiko laukia,
O tėvas vaiko pasmerktas – toks jaunikaitis,
Kuriam derėtų antrąsyk taip nusidėti,
O ne už šį nusižengimą žūt.

HERCOGAS [kaip vienuolis]

Kada jis turi mirti?

TEISMO VYKDYTOJAS

Kiek suprantu, rytoj.

[*Džiuljetai*] Jums viską paruošiau. Kiek palūkėkit
Jus greitai palydės.

HERCOGAS [kaip vienuolis]

Ar gailitės, gražuole, tos nuodėmės, kurią nešiojate?

DŽIULJETA

O, taip; ir gėdą jos kantriai priimu.

HERCOGAS [kaip vienuolis]

Pamokysiu, kaip savo sąžinę iškvosti
Ir išmėginti atgailą, ar ji tikra
Ar tik apsimestinė.

DŽIULJETA

Mokysiuos mielai.

HERCOGAS [kaip vienuolis] Ar mylite skriaudiką savo?

DŽIULJETA

Taip pat, kaip moterį, kuri padarė skriaudą jam.

HERCOGAS [kaip vienuolis]

Taigi atrodo, jog nusikaltimą didį

Padarėte bendrai.

DŽIULJETA

Bendrai abu.

HERCOGAS [kaip vienuolis]

Tada už jį sunkiau jūs nusidėjot.

DŽIULJETA

Prisipažįstu ir gailiuosi, tėve.

HERCOGAS [kaip vienuolis]

Taip jums ir dera, dukra; bet ar atgaila

Dėl nuodėmės, kuri įstūmė jus į bėdą

Nėra tas gailestis, kurį mes jaučiam patys sau

Ne dangui, nes jo paisom ne iš meilės,

O tik iš baimės virpantys prieš jį –

DŽIULJETA

Dėl padaryto blogio atgailauju,

Ir gėdą šią nešioju su džiaugsmu.

HERCOGAS [kaip vienuolis]

Sustokit čia.

Girdėjau jūsų draugas turėtų mirti ryt;

Jį aplankysiu būtinai dėl dvasios reikalų.

Malonė jus telydi. *Benedicite*.

Jis išeina.

DŽIULJETA

Turėtų mirti ryt? O meile pragaištinga

Kuri gyvybę dovanoji man, bet ji

Vien kančią, ne paguodą žada.

TEISMO VYKDYTOJAS

Taip gaila jaunikaičio.

Jie išeina.

Jeina Andželas.

ANDŽELAS

Kai melstis ir mąstyti imu, tai mano mintys
Ir maldos skiriasi. Dangun keliauja žodžiai,
O protas, kurčias tam, ką porina liežuvis,
Prie Izabelės sėlina. Su Viešpačiu burnoj
Tarsi vien gromuliuočiau aš jo vardą,
Galingą blogį širdyje kaupiu
Mintim savom. Na, o valstybės mokslai,
Lyg išmintingos tiesos, skaitomos dažnai,
Įkylūs ir nuobodūs tampa. Taip, svarbumą savo,
Kuriuo – teneišgirsta niekas – aš didžiuojuos,
Mainyčiau su kaupu į plunksną margą,
Po orą lakstančią. O, ceremonijos valdžios,
Jūs apdais ir šurmuliu gėrėtis nuolat
Priverčiate kvailius, na o protingus
Apgaule pančiojate! Kraujas yra kraujas.
Jei velniui "angelas" parašom ant ragų
Nevirsta užrašas į angelišką nimbą.
[*Pasigirsta beldimas.*] Na, kas gi ten?

Jeina Tarnas.

TARNAS

Vienuolė Izabelė, ji pageidauja jus matyt.

ANDŽELAS

Eik ir atvesk ją. [*Tarnas išeina.*] O dangau,
Kodėl taip kraujas plūsta man į širdį,
Ir pats jėgų netekdamas visai,
Ir mano kūno galią įprastinę
Atimdamas staiga?

Taip ir minia kvailių apstoja
Nualpusį, padėti nori jam, tačiau
Be oro būtino palieka. Ar karalių
Pavaldiniai sulėkę iš visur
Apspinta, ima vergiškai jį garbinti
Ir toji neprašyta meilė jam
Į apgultį pavirsta.

Jeina Izabelė.

Na, mergele?

IZABELĖ Aš jūsų valios išklaudyti atėjau.

ANDŽELAS

Jeigu gebėtumėt ją be išklausymo atspėti
Man būtų daug lengviau. Nes jūsų broliui galas.

IZABELĖ Taigi. Net ir tada, tesaugo jus dangus.

ANDŽELAS

Bet jis dar gali pagyvent. Gal net ilgiau nei skirta
Jums arba man. Nors jam vis tiek reiks mirti.

IZABELĖ Dėl jūsų nuosprendžio?

ANDŽELAS O, taip.

IZABELĖ

Kada, maldauju? Kad ir kiek liko jam dienų,
Daug ar mažai, jo siela turi būti
Kelionei paruošta.

ANDŽELAS

Fui, bjaurios ydos! Gi tas pat
Pasigailėti tų, kas plėšia iš pasaulio
Gyvybę jau sutvertą, kaip atleist
Gašlūnams, kurie Viešpaties paveikslą
Neleistinai atspaudžia. Juk vienodas
Nusikaltimas gyvastį gesinti žmonių
Ir kalti iš tyro, dangiško metalo

Netikrą pinigą.

IZABELĖ Tai priimta danguj, bet ne ant žemės.

ANDŽELAS

Taip teigiate? Tada iš karto klausiu:

Ar jau geriau tegu įstatymas teisingas

Pažudo brolių jūsų, ar, kad jį,

Išgelbėt atiduosit savo kūną

Saldybei nešvariai, kuri jį suteršė?

IZABELĖ

Tikėkite, valdove:

Veikiau aš atiduočiau kūną, negu sielą.

ANDŽELAS

Ne apie sielą kalbam. Nuodėmė,

Jeigu ji priverstinė, nesiskaito.

IZABELĖ

Ką sakot jūs?

ANDŽELAS

Ne, to netvirtinu, nes pats galiu

Paneigti šiuos žodžius. Bet atsakykit:

Aš, kurio lūpomis įstatymas byloja,

Esu pasmerkęs jūsų brolių mirti.

Argi ne gėris būtų nuodėmė, kuri

Išgelbėtų jo galvą?

IZABELĖ

O, prašau, tai padarykit,

Prisiimu tą kainą savo sielai,

Jokia čia nuodėmė, o gėris vien.

ANDŽELAS

Jei padarytumėt tai savo sielos kaina

Atsvertų gėris nuodėmę.

IZABELĖ

Jei nuodėmė, kad jo pasigailėt meldžiu,

Lai mane Dievas baudžia. Jeigu jūs

Nusidedate dovanodamas gyvybę,

Kas rytą melsiu, kad ne jūsų nuodėmė

Tai būtų, o mana.

ANDŽELAS

Ne, paklausykit.

Jūs nepagaunat, ką sakau. Arba jūs esat
Nesupratinga, arba dar blogiau, gudri.

IZABELĖ

Nesupratinga tegu būsiu ir bloga,
Kad tik, Apvaizdai leidus, tai suvokčiau.

ANDŽELAS

Kaip trokšta išmintis ryškiau spindėti,
Kada ji kuklinasi, taip tos juodos skaros
Garsiau dešimteriopai grožį skelbia
Jį slėpdamos, nei rodydamos. Bet klausykit.
Kad aiškiai pasakyčiau, rėšiu tiesiai:
Mirties jau neišvengti jūsų broliui.

IZABELĖ Taip.

ANDŽELAS

Ir jo nusikaltimas, kaip atrodo,
Pagal įstatymą jį pasmerkė myriop.

IZABELĖ Teisybė.

ANDŽELAS

Įsivaizduokit, kad nėra kaip jį išgelbėt –
Nors aš nesiūlau jokio būdo, net ir šio -
Tik jums, jo sesei, jau praradus viltį,
Ir žinant, kad jūs esat geidžiama
Teisėjo draugo arba įtakingo vyro,
Kuris galėtų jūsų brolių iš nagų
Įstatymo išlaisvint, nes neliko
Pasauly priemonių padėti jam kitaip,
Tik atiduodant jūsų kūno brangenybę
Šiam tariamajam gelbėtojai, ką
Darytumėt tada?

IZABELĖ

Ar vargšą brolių gelbėdama, ar save,
Taigi, jei grėstų man pačiai tokia mirtis,
Aš pasipuoščiau rimbo kirčiais lyg rubiniais
Ir kaip į patalą į glėbį giltinės
Įpulčiau su džiaugsmu kur kas veikiau,
Nei atiduočiau savo kūną gėdai.

ANDŽELAS Tai reiškia, jūsų brolis mirs.

IZABELĖ

Ir taip geriau.

Mažesnė kaina, jeigu brolis žus iš karto,
Nei jo sesuo, išgelbėjus jį nuo mirties,
Per amžius merdės.

ANDŽELAS

Bet argi žiaurumas jūsų neprilygsta
Įstatymo rūstybei, kurią šmeižiat?

IZABELĖ

Gėdinga išpirka ir sąžiningas atleidimas –
Du atskiri pasauliai. Leistina malonė
Neturi nieko bendra su niekšybe.

ANDŽELAS

Man regis ką tik laikėte tironu
Įstatymą, o brolio paklydimą
Išdaiga, ne yda.

IZABELĖ

O, dovanokite, valdove. Kartais būna,
Kad siekdami ko nors pasakom, ko nenorim.
Aš teisinti ėmiau nekenčiamą dalyką,
Iš meilės broliui ir tikrai jo labui.

ANDŽELAS Visi mes neatsparūs.

IZABELĖ

O jei ne, lai miršta jis

Jei vien tik mano brolis
Iš prigimties paveldėjo silpnybę šią.

ANDŽELAS Ne, moterys taipogi neatsparios.

IZABELĖ Taip, jos lyg veidrodžiai, kurie jų veidus rodo,
Ir dūžta greit, ir vaizdinius talpina.
Jomis – padėk, dangau – naudojas vyrai
Suteršę savo prigimtį. Dešimteriopai esam trapios
Švelniais veidais bei sielomis, patiklios
Ir imlios apgaulingiems atspaudams.

ANDŽELAS

Teisybę sakot.

Po šio paliudijimo apie jūsų lytį,
Ir pats manydamas, kad žmogiškoji prigimtis
Neišgali ydų įveikt, kalbėsiu drąsiai.
Remiuosi jūsų žodžiais. Būkit savimi –
Vadinas, moterim. Antraip – jūs niekas.
O jeigu esat ta, apie kurią byloja
Ir išorė, ir požymiai visi, tada
Tarnaukit prigimčiai ir paskirtį atlikit.

IZABELĖ

Aš neturiu dviejų liežuvių. O, valdove,
Meldžiu, kalbėkit ankstesne kalba.

ANDŽELAS Supraskite, tiesiog jus myliu.

IZABELĖ Na, o Džiuljetą juk mylėjo mano brolis,
Bet sakote, jis mirs už tai.

ANDŽELAS

Nemirs jis, Izabele, jei dovanosit meilę man.

IZABELĖ

Aš suprantu, dorybė jūsų leidžia
Jums apsimesti blogesniu, nei esat
Ir šitaip tikrinti kitus.

ANDŽELAS

Garbe prisiekiu,

Kad mano žodžiai reiškia mano tikslą.

IZABELĖ

Cha! Garbė menka, tikėjimas ja didis
Ir pražūtingas tikslas. Melas! Melas!

Aš jus atskleisiu, Andželai, matysit.
Pasirašykit atleidimą mano broliui
Arba aš rėksiu visa gerkle ir paskelbsiu
Pasauliui, kas jūs toks.

ANDŽELAS

Kas patikės tuo, Izabele?

Juk tyras mano vardas ir gyvenimas kuklus,
Bei mano žodis tvirtas ir vieta valstybėj
Taip jūsų kaltinimą persvers, jog tuoj pat
Nutilsite ir ant savęs pajausit
Šešėlį melagystės. Ir, kad jau pradėjau,
tai duosiu valią geiduliui jusliam.
Priimkit mano degantį troškimą;
Atmeskit gėdos pančius nuobodžius,
Kurie gadina tai, ko siekia. Savo brolių
Išgelbėkit, man atsiduodama,
Arba jo laukia ne mirtis greita,
O jūsų nedosnumo išžęsta kankynė.
Man atsakykit ryt, arba švelnumas,
kurį jaučiu jums, padarys mane
Tironu jam. Kai dėl manos kaltės,
Tai mano melas jūsų tiesą nugalės.

Jis išeina.

IZABELĖ

Kam skųstis aš galiu? Jei pasakyčiau,
Kas patikėtų? O, dvilypės burnos,
Kur vienas ir tas pats liežuvis
Tai smerkia, tai pateisina ydas,
Įstatymą šokdina, kaip tik nori,
Troškimams savo versdamas tarnaut
Teisybę ir apgaule. Aš einu pas brolių,
Nors prigimtis jam lėmė nusidėt,
Bet sieloj jo tokia garbė išliko,

Kad net ir dvidešimt turėdamas galvų
Verčiau padėtų jas ant kruvinų kaladžių
Nei sesei leistų kūną nugramzdint
Į tokį baisų liūną. Taigi, Izabele,
Gyvenk tyra, o brolis tegu žus.
Tyrumas juk brangesnis net už brolių.
Jam pasakysiu, ko tas Andželas norėjo,
Kad jis ramus keliautų pas Kūrėją.

Ji išeina.

TREČIAS VEIKSMAS

I scena

Įeina Hercogas [kaip vienuolis], Klaudijus ir Teismo Vykdytojas.

HERCOGAS [kaip vienuolis]

Turi vilties, kad lordas Andželas bus gailestingas?

KLAUDIJUS

Viltis – nelaimėlių vienintelė paguoda.

Viliuosi likti gyvas, bet ruošiuosi mirt.

HERCOGAS [kaip vienuolis]

Tikėkis vien mirties. Tada mirtis arba gyvybė

Vienodai saldžios bus. Gyvenimui sakyk:

Tavęs netekdamas aš prarandu dalyką,

Kurio tik kvailas laikosi. Alsavimas esi,

Tu vergas įtakų dangaus visų,

Kurios buveinę žemiškąją tavo

Kas valandą kamuoja. Tu tik juokdarys

Mirties, vis bandantis nuo jos pasprukti,

O bėgantis jos link. Nesi kilmingas

Nes visa tai, kas tau paguodą teikia

Iš niekingumo kyla. Ir nesi drąsus,

Nes baiminiesi skelto liežuvėlio

Menkučio kirmino. Tau miegas duoda

Geriausią poilsį, juo mėgaujiesi, bet

Bijai mirties, o ji – tik miegas.

Nesi savim, nes tavo gyvastį palaiko

Grūdai iš dulkių kilę. Laimės nejauti,

Nes to sieki, ko neturi, o tai, kas tavo

Nuvertini ir pamiršti. Nėra tikrumo
Tavam veide, kuris pagal mėnulį mainos.
Jeigu turtingas tu, esi tik vargšas,
Lyg asilas įlinkusia kupra
Nuo aukso nešulio, su turtais pakeliauji
Ir nuo tavęs juos nukelia mirtis.
Tu neturi draugų, o vaisiai kūno
Kurie iš tavo strėnų darbo kilo,
Podagrą, piktšąsius, reumatą keikia
Kad dar nepribaigė tavęs. Tik popietinis
Tau miegas ir jaunystė, ir senatvė,
Tu jas sapnuoji, nes, kol palaimingai jaunas
Turi lyg senas elgeta prašyti
Karšinių išmaldos; o senas ir turtingas
Nebeturi to grožio, polėkio, aistros,
Kad savo turtais džiaugtis. Kas gi dar
Gyvenimu vadinama? O juk ten slypi
Net tūkstančiai mirčių; bet mus baugina
Mirtis, kuri sulygina visus.

KLAUDIJUS

Nuolankiai jums dėkoju.

Gyvent norėdamas, matau, siekiu mirties,
O mirtį pasirinkdamas randu gyvybę. Tebūnie.

IZABELĖ [iš už scenos]

Sveiki! Ramybė ir palaima šiai gerai draugijai.

TEISMO VYKDYTOJAS

Kas ten? Įeikit. Ir sveiki atvykę.

HERCOGAS [kaip vienuolis] Klaudijui]

Tave aš, pone, aplankysiu kiek vėliau.

KLAUDIJUS Šventasis tėve, ačiū.

Įeina Izabelė.

IZABELĖ Norėjau pakalbėti kiek su Klaudijum.

TEISMO VYKDYTOJAS

Labai prašau. – Žiūrėkite, sinjore,
Jūsų sesuo atėjo.

HERCOGAS [kaip vienuolis] Teismo vykdytojau, vieną žodį.

TEISMO VYKDYTOJAS Taip, kiek tik norit, prašom.

HERCOGAS [KLAUDIJUS.v.,į šalį, Teismo Vykdytojui]

Nuvesk mane, kur aš girdėčiau, ką jie kalba.

[Hercogas ir Teismo Vykdytojas išeina.]

KLAUDIJUS Sesute, na, tai kuo mane paguosi?

IZABELĖ

Ką gi,
Tuo, kuo ir guodžiama – gera, gera žinia.
Mat lordas Andželas, su dausomis užmezgęs ryšį,
Ketina savo pasiuntiniu skirt tave
Kad ten per amžius būtum jo atstovas;
Todėl skubėk šį postą greit užimti.
Rytoj tu išvykti.

KLAUDIJUS Ar išeities nėra?

IZABELĖ

Tik tai viena – tam, kad išsaugot galvą,
Per pusę perskelt širdį.

KLAUDIJUS Reiškia, ji yra?

IZABELĖ Taip, broli, tu gali išlikti gyvas.

Teisėjas siūlo velnišką malonę,
Pasinaudojęs ja išsaugosi gyvybę
Bet vergas būsi iki amžiaus galo.

KLAUDIJUS Iki gyvos galvos?

IZABELĖ

Taigi; iki gyvos galvos tie pančiai
Nors ir pasaulis visas atsivertų,
Vis tiek kalėsi.

KLAUDIJUS Kaipgi taip?

IZABELĖ

Ta išeitis tokia, kad ją priėmęs,
Tu liksi be garbės lyg medis be žievės
Ir būsi nuogas.

KLAUDIJUS

Esmę pasakyk.

IZABELĖ

O, Klaudijau, bijau, visa drebu,
Kad karštligę gyvenimo tu pasirinksi,
Ir šešetą-septynetą žiemų
Verčiau nei garbę amžiną. Ar mirti drįsi?
Juk pajauta mirties – daugiau jos laukime,
Ir vargšas vabalas, kurį antai užmynėm,
Tiek išgyvena kūniškų kančių,
Kiek mirštantis galiūnas.

KLAUDIJUS Kam primeti man gėdą?

Manai, kad ryžto reikia pasisemt
Man iš gėlėtojo švelnumo? Jeigu
Jau mirti lemta, lai ateis tamsa;
Kaip nuotaką ją meiliai apkabinsiu.

IZABELĖ

Tai žodžiai mano brolio! Tai prabilo
Ir mano tėvo kapas. Mirti privalai.
Esi per daug kilnus, kad gelbėtumeis tu
Niekšybėmis. O tas išoriškas šventasis –
Kurs iškilmingu veidu bei žodžiu svarių
Jaunystę drasko ir kvailybę puola
It vanagas paukščius – jis velnias tikras.
Ir blogis jo viduj susitelkė gilus
Lyg pragaro akivaras.

KLAUDIJUS

Garbusis Andželas?

IZABELĖ

O, tai šėtoniška gudrybė padabinti

Prakeiktą kūną apdariais garbiais
ir blogį dengti. Broli, ką manai?
Jei nevidonui atiduosiu nekaltybę
Jisai tave paleis?

KLAUDIJUS Dangau, negali būt!

IZABELĖ

Paleistų; o iš nešvankaus nusižengimo
Nauji dar kiltų. Šiąnakt jau turiu
Atlikti tai, ko net įvardinti nenoriu,
Arba tu mirsi ryt.

KLAUDIJUS To nedaryk.

IZABELĖ O, kad gyvybės mano reikalautų,
Aš dėl tavęs numesčiau ją lengviau
Negu smeigtuką.

KLAUDIJUS Ačiū, Izabele.

IZABELĖ

Būk pasiruošęs, Klaudijau, numirti ryt.

KLAUDIJUS Esu. Ar norai Andželą užvaldę
Jį verčia su įstatymu juokaut,
O ne jį saugot? Gal ta nuodėmė,
Iš mirtinų septyneto pati menkiausia?

IZABELĖ Menkiausia, tu sakai?

KLAUDIJUS

Jei būtų mirtina, ar toks išminčius
Sau užsitrauktų dėl akimirksnio smagaus
Amžiną prakeiksmą? O, Izabele –

IZABELĖ

Ką šneka mano brolis?

KLAUDIJUS Mirt yra siaubinga.

IZABELĖ O gėdoje gyvent bjauru.

KLAUDIJUS

Taip, bet numirt, į nežinią išvykti

Sustingti amžinai, gulėt ir pūti,
Iš šilto, judančio, juslaus pavirsti
Į lipnų gumulą; o palaimingą sielą,
Nardinti upėse ugnies arba ją speigo
Srity įšaldyt į gruoblėtą ledą,
Būt kaliniu nematomųjų vėjų,
Siaubingai blaškomu be atvangos aplink
Po kybantį pasaulį; arba būt menkiausiu
Iš tų, kuriuos paklydusi mintis
Įsivaizduoja staugiančius – juk tai klaiku.
Gyvenimas, net ir visai vargingas,
Kančių, kalėjimo, senatvės, skurdo
Apsėstas mums atrodo tarsi rojus,
Prieš tuos mirties siaubus.

IZABELĖ Deja, deja!

KLAUDIJUS Mieloji sese, saugok nuo mirties.

Jei nusidėsi gelbėdama brolių,
Gamta tą nuodėmę atleis ir net pavers
Ją į dorybę.

IZABELĖ O, tu gyvuly!

Baili nelemtas, o niekšingas suski,
Per mano nuodėmę norėtum būt žmogus?
Ar ne kraujomaiša iš savo sesės gėdos
Atgaut gyvybę? Ką turiu manyt?
Gal, neduokdie, mama apgaudinėjo tėvą,
Nes juk tokia bjauri gamtos klaida
Nuo jo neužgimė. Aš niekinu tave;
Pražūk, numirk. Net jei užtektų pasilenkti
Ir taip išgelbėti tave nuo pragaišties,
To nedaryčiau. Melsiuosi, jog žūtum,
Nė žodžio tavo labui neištarsiu.

KLAUDIJUS

Izabele, ne, klausyk -

IZABELĖ O, gėda, gėda, gėda!

Tu ne per klaidą nusidėjai – toks esi.

Malonė tau vien kekšė būtų.

Ir kuo greičiau numirsi, tuo geriau.

KLAUDIJUS O, Izabele, išklausyk mane –

[Jeina Hercogas, persirengęs vienuoliu.]

HERCOGAS [kaip Vienuolis] *Izabelei*

Gal galima, jaunoji sese, vieną žodį.

IZABELĖ Ko pageidaujate?

HERCOGAS [kaip Vienuolis] Jei skirtumėte man kiek savo laisvo laiko, tuoj pat pasikalbėčiau su jumis. Šio mano prašymo išpildymas išeitų jums pačiai į naudą.

IZABELĖ Neturiu laiko pertekliaus. Ir gaišatis jį atima iš reikalų kitų, bet paklausysiu jūsų minutėlę.

HERCOGAS [kaip Vienuolis, pasivedęs Klaudijų į šalį] Sūnau, girdėjau, kas įvyko tarp tavęs ir sesės tavo. Andželas niekad neketino jos išniekinti; tiesiog jis tikrina dorybę jos, norėdamas geriau pažinti nuostatas žmonių. Ji, kupina garbingojo teismo, jam davė kilnų atkirtį, kurį jis vien tik su džiaugsmu sutiko. Esu jo dvasininkas ir žinau, jog tai tiesa. Todėl jau renkis pasitikti amžinybę. Ir savo ryžto nepakirsk bergždžiom viltim. Rytoj turėsi mirti. Atsiklaupk ir ruoškis.

IZABELĖ Leiskit man paprašyti sesės atleidimo. Gyvenimui esu praradęs meilę tiek, jog stengsiuos juo atsikratyti.

HERCOGAS [kaip Vienuolis] Laikykis. Ir sudie. – Dar noriu, tart žodį, Teismo Vykdytojau, jums.

[Pasirodo Teismo Vykdytojas.]

TEISMO VYKDYTOJAS Ko pageidausit, tėve?

HERCOGAS [kaip Vienuolis] Kad kaip atėjęs, taip ir vėl išeitumėt. Palikite mus vienu du su mergele. Tiek mano siela, tiek abitas jums prisiekia, kad su manim jai nieko blogo nenutiks.

TEISMO VYKDYTOJAS Labai gerai.

Jis išeina[ir išsiveda Klaudijų].

HERCOGAS [kaip Vienuolis, Izabelei] Ranka, padariusi jus gražią, dar sutvėrė jus ir gerą. Juk grožyje gerumo stygius neretai užgožia gėrio grožį, bet kilnumas, kuris sudaro jūsų būdo esmę, ir jūsų kūną nuolat dailų išlaikys. Man leido sužinot likimas apie Andželo išpuolį prieš jus; ir jei nebūtų anksčiau kiti taip panašiai paklydę, turėčiau Andželu stebėtis. Ko imsitės, kad pavaduotoją patenkintumėte šį ir kad išgelbėtumėt brolį?

IZABELĖ Aš atsakysiu jam dabar. Geriau lai mano brolis pagal įstatymą pražus, nei prieš įstatymą man gims sūnus. Tačiau, o, kaip gerasis hercogas dėl Andželo suklydo! Jei kada nors jis grįš, ir aš galėsiu į jį kreiptis, tikrai išklosiu viską, kad atskleisčiau tokį valdymą.

HERCOGAS [kaip Vienuolis] Ir smarkiai nesuklysite. Tačiau iš to, kaip viskas dabar dėstosi, matau, jis išsisuks nuo kaltinimo: pasakys, neva, tik jus išbandė. Todėl, įdėmiai išklausykit mano patarimų. Kad gėrį myliu, tai ir priemonė apgint jį atsiras. Tikiu, jog galite kilniausiai pasitarnauti damai nuskriaustai, ištraukti brolį iš įnirtusio įstatymo nagų, nė truputėlį nesuteršti savo tauriosios asmenybės ir ypač pamalonint hercogą, jei kartais taip įvyktų, jog jis sugrįžęs išklausytų šitą bylą.

IZABELĖ Prašau, kalbėkite toliau. Užteks man dvasios bet ką nuveikt, kas neatrodys priešinga tai tiesai, kurią aš savo dvasioj saugau.

HERCOGAS [kaip Vienuolis] Dorybė visada drąsi, o gėris niekad nesibijo. Ar teko jums girdėti apie Marianą, kuri turėjo brolį Frederiką, karį didį, pradingusį audringoj jūroj?

IZABELĖ Girdėjau apie damą šią ir vien gerus žodžius lydėjusius jos vardą.

HERCOGAS [kaip Vienuolis] Ją Andželas turėjo vesti, nes teisėtai susižadėjęs su ja buvo ir paskyręs vedybų dieną. Jau po jų įžadų, bet dar prieš jungtuves, jos brolis Frederikas žuvo jūroje, kada nuskendo laivas, kuriuo plukdė jis savo sesei

kraitį. Tačiau klausykit, kas ištiko šią nelaimingąją kilmingą moterį. Taigi, neteko ji garbaus ir garsus brolio, mylėjusio ją švelnia artimojo meile; kartu su juo – ir jos gerovei skirto turto, taigi, vestuvių kraičio; o drauge su šiomis dviem netektimis prarado dar ir sužadėtą vyrą, tą neva geradarį Andželą.

IZABELĖ Argi taip gali būti? Tai Andželas paliko ją?

HERCOGAS [kaip Vienuolis] Paliko plūsti ašarom ir nė vienos jų nenušluostė guosdamas, prarijo vienu ypu visus jai duotus įžadus, vaizduodamas, jog atskleidė jos nedorybę; trumpai drūtai, apvedino ją su jos liūdesiu, kurį ji iki šiol dėl jo nešioja; o pats, lyg marmuras jos ašarų nuplautas, išlieka nepalenkiamas.

IZABELĖ Kokia malonė būtų mirtyje, kuri merginą vargšę išvaduotų iš šio pasaulio! Ir kokia niekšybė gyvenime, kad dar palieka gyvą tokį vyrą! Bet kaip jai gali visa tai išeit į naudą?

HERCOGAS [kaip Vienuolis] Jūs šį atotrūkį galėtumėt lengvai išgydyt, o vaistas tas ne tik išgelbės jūsų brolių, bet ir apsaugos jus nuo nešlovės.

IZABELĖ Parodykit man kaip, šventasis tėve.

HERCOGAS [kaip Vienuolis] Toji minėtoji dama dar iki šiolei anksčiau turėto šilto jausmo Andželui kažkaip tai neprarado. Jo neteisybė ir skriauda, sveikai galvojant, seniai turėjo užgesint jos meilę, bet it kliūtis tėkmėj tik suteikė jai galią ir dar nevaldomą. Taigi, pas Andželą nueikite, į reikalavimą jo atsakykite meiliu paklusnumu, sutikite su sąlygom visom. O pelnusi jo palankumą, pageidaukit: pirma, kad susitiktumėt su juo tiktai trumpam, kad tai įvyktų tamsiu bei tyliu metu, ir kad vieta tam būtų tinkama. Jis, žinoma, sutiks, o jau tada bus štai kas: pasiūsim vietoj jūsų nuskriaustą mergelę į pasimatymą su Andželu. Jei viskas išaiškės vėliau, tai gali jį priversti jai atlygint skriaudą; ir šitaip jūsų brolis bus išgelbėtas, garbė nesuteršta, vargšėlė Mariana paguosta, o pavaduotojo nusikaltimas deramai pasvertas. Merginą aš nuteiksiu ir paruošiu šiam žygiui. Jeigu manote, kad verta šito imtis ir įvykdyt, tai dviguba nauda pateisina apgaulę. Ką apie tai jūs manote?

IZABELĖ Jau vien įsivaizduodama, jaučiuosi tuo patenkinta ir net tikiu, kad planas šis turėtų tobulai pavykti.

HERCOGAS [kaip Vienuolis] Čia daug kas priklausys nuo jūsų atlikimo. Pas Andželą skubėkite greičiau. Jei kvies į savo guolį šiąnakt jus, žadėkite išpildyti jo norą. Aš gi tuoj pat einu prie Švento Luko. Ten grioviu apjuostoj sodyboj gyvena toji nelaiminga Mariana. Ten ir sutiksite mane, na, o dabar greičiau pas Andželą atlikit visa kita.

IZABELĖ Dėkoju jums už šią paguodą. Ir sėkmė telydi jus, gerasis tėve.

Ji išeina. [Hercogas lieka.]

[II scena]

Įeina Alkūnius, [Pompėjus ir] Pareigūnai.

ALKŪNIUS [Pompėjui] Ne, jei nerasim būdo sustabdyt jus, kad nuolatos nepirktumėt ir neparduotumėte moterų ir vyrų, kaip gyvulių kokių, pasaulis visas greit nusilaks.

HERCOGAS [kaip Vienuolis] Dangau, kas čia dabar?

POMPĖJUS Pasaulis jau nebuvo linksmas nuo tada, kada smagiausią iš dviejų lupikų prispaudė, o blogiausiam, palūkanų ėmimui, įstatymas nurodė šildytis po kailiniu apsiaustu, iš lapės ir avikailio pasiūtu, pabrėžiant, jog gudrumas yra kur kas už nekaltumą turtingesnis, tad jis ir tinka apdailai.

ALKŪNIUS Nagi žygiuokit, pone. – Būkit pasveikintas, gerasis tėve broli.

HERCOGAS [kaip Vienuolis] Ir tu, gerasis broli tėve. Kuo tas žmogus tau prasikalto, pone?

ALKŪNIUS Taigi mat, pone, nusikalto prieš įstatymą; ir, pone, mes laikom jį vagim taipogi, pone, nes radom pas jį, pone, keistą visraktį, kurį jau nusiuntėme Pavaduotojui.

HERCOGAS [kaip Vienuolis] *Pompėjui*

Fui, sąvadautojau tu, sąvadautojau piktadary!

Iš blogio, kuris vyksta per tave,

Tu gyveni. Ar nors susimąstai, ką reiškia

Sau gūžį prisikimšt ir nugarą pridengt
Tokios bjaurios ydos dėka; sakyki
Pats sau: iš jų šlykščių, gašlių prisilietimų
Geriu ir valgau, ir rengiuos, ir gyvenu.
Ar tai gyvenimas – šis būdas pragyventi,
Ši dvokianti priklausomybė? Keiskis, pasikeisk.

POMPĖJUS Iš tikro, gal kažkiek ir dvokia, pone. Bet aš vis tiek galiu įrodyti, kad –

HERCOGAS [kaip Vienuolis]

Ne, jei įrodymus ydoms iš velnio gauni,
Pats būsi jo. – Gabenk jį į kalėjimą, pareigūne.
Ir taisymo, ir mokymo prireiks,
Kol šis grubus gyvūnas pasikeis.

ALKŪNIUS Jis, pone, turi stot prieš Pavaduotoją; anas jį sykį perspėjo. O Pavaduotojas
pakęst negali kekšininkų. Ir kekšautojui kokiam verčiau jau sprukt tarsi akis
išdegus, nei stot prieš jį.

HERCOGAS [kaip Vienuolis]

Kaip ydos laisvos nuo apsimetimo, taip visi
Be apsimetinėjimo nuo jų turėtų būt laisvi.

ALKŪNIUS Jo kaklas greit bus toks, kaip jūsų liemuo, pone – sujuostas virve.

Jeina Liucijus.

POMPĖJUS Regiu paguodą ir laiduotojo šaukiuosi. Štai mano draugas, štai kilmingas
ponas.

LIUCIJUS Kaipgi čia taip, taurus Pompėjau? Ką, velkiesi tu paskui Cezario ratus? Ar
veda tave triumfo eisenoj? Ką, ar nebėr jokios Pigmaliijono skulptūrėlės, naujai
sutvertos moters, įsigyjamos už saują kišenėję sugriebtų monetų? Koks bus
atsakymas, cha? Ką tu pasakysi apie ankstesnį būdą, reikalus ir tvarką? Ar
nepaskendo tik per paskutinį lietų, cha? Ką pasakysi, šliundra? Ar pasaulis dar
vis kaip buvęs tau, žmogau? Taip ar anaip? Tau liūdna, trūksta žodžių? Ar kaip?
Tokia dabar mada?

HERCOGAS [kaip Vienuolis] Taip ir anaip; ir dar blogiau.

LIUCIJUS Kaip laikosi skanus mano kšnelis, tavo šeiminkė? Ar iki šiol aprūpina, cha?

POMPĖJUS Tiesiog, pone, ji suvartojo mėsą, ir dabar pati jau marinuojasi statinėj, gydos.

LIUCIJUS Na, ką gi, ir gerai. Taip jai ir reikia. Taip ir turi būt. Šviežia kekšytė visada pavirsta į marinuotą sąvadautoją, čia neišvengiamas dalykas; taip ir turi būt. Ar trauki į kalėjimą, Pompėjau?

POMPĖJUS Taigi, iš tikro, pone.

LIUCIJUS ką gi, neprošal, Pompėjau. Keliauk sau sveikas. Eik ir pasakyk, kad aš tave siunčiau. Ar už skolas, Pompėjau? Ar už kitą ką?

ALKŪNIUS Už tai, kad sąvadautojas, kad sąvadauja.

LIUCIJUS Na, tada grūsk jį į kalėjimą. Jeigu už sąvadavimą kalėjimas, ką gi, taip jam ir reik. O sąvadautojas tai jis be abejonės ir dargi nuo senų laikų. Toks gimė. – Lik sveikas tu, Pompėjau geradari. Lydėk mane, Pompėjau, į kalėjimą. Dabar, Pompėjau, tu pasidarysi ten doras vyras; tik namie tupėsi.

POMPĖJUS Viliuosi, pone, kad geroji jūsų Malonybė laiduosit už mane.

LIUCIJUS Na, ne, tikrai, Pompėjau, šito to nedarysiu; nepriimta. Aš melsiuosi, Pompėjau, kad tik ilgiau sėdėtum. Jei nemokėsi kantriai kęsti, ką gi, dar pasunkės grandinės. Sudie, ištikimasis. – Broli, sveiki gyvi.

HERCOGAS [kaip Vienuolis] Ir jūs.

LIUCIJUS [Pompėjui] Ar Bridžita dar dažosi, Pompėjau, cha?

ALKŪNIUS [Pompėjui] Eik savo keliu, pone, eik.

POMPĖJUS [Liucijui] Tada jūs, pone, nelaiduosit už mane?

LIUCIJUS Pompėjau, nei tada, anei dabar. – Kas naujo dedasi pasauly, broli? Kas girdėti?

ALKŪNIUS [Pompėjui] Eik savo keliu, pone, eik.

LIUCIJUS Eik į šunidę tu, Pompėjau, eik.

[*Alkūnius, Pompėjus ir Pareigūnai išeina.*]

Kas ten girdėti, broli, apie Hercogą?

HERCOGAS [kaip Vienuolis] Aš nieko nežinau. Gal jūs man galit ką papasakot?

LIUCIJUS Vieni čia sako, kad jis pas rusų Imperatorių; kiti – kad Romoj. Bet kur tas Hercogas, kaip manot jūs?

HERCOGAS [kaip Vienuolis] Kur, nežinau, bet kad ir kur jis būtų, aš gero jam linkiu.

LIUCIJUS Ištaisė triuką it beprotiškas plevėsa, valstybę pametė ir elgeta apsimetė, koku nebuvo gimęs. O Lordas Andželas jam nesant čia puikiai hercogauja. Vien į kraštutinumą metasi.

HERCOGAS [kaip Vienuolis] Jam puikiai sekasi.

LIUCIJUS Jei būtų atlaidesnis ištvirkimui, nepakenktų. Kiek per piktybiškas tuo klausimu jis, broli.

HERCOGAS [kaip Vienuolis] Jau ši yda perdaug paplitusi ir griežtumu ją reikia gydyti.

LIUCIJUS Taip, iš tikrųjų, ta yda jau turi plačią giminę ir sąjungininkų galingų, bet iki galo išnaikint jos, broli, nepavyks, kol neuždrausi valgyti ir gerti. Girdėjau, Andželas tas buvo padarytas kiek kitaip, nei įprasta sutvert gyvybę per vyro ir moters susijungimą. Ar tai tiesa, kaip manote?

HERCOGAS [kaip Vienuolis] Kokiu būdu tada galėjo rasti jis?

LIUCIJUS Vieni čia porina, kad iš undinės ikrų gimė; kiti gi sako - iš dviejų džiovintų menkių. Bet viena aišku, kad šlapimas jo – ne skystis, o sustingęs ledas; tą tai tikrai žinau. Ir jis ne vyras, o vyriško pavidalo lėlė, to nepaneigsi.

HERCOGAS [kaip Vienuolis] O jūs šmaikštuolis, pone, ir guviai malat liežuviu.

LIUCIJUS O jo koksai baisus nuožmumas – dėl klyno sukilimo atimti iš žmogaus gyvybę! Ar hercogas, kurio dabar nėra, taip būtų daręs? Veikiau nei žmogų korės už nesantuokinių šimtą, aprūpinęs jis būtų tūkstantį tokių. Pats mėgo šitą pramogą, mokėjo pasismaginti, ir tai jį vertė būti gailestingu.

HERCOGAS [kaip Vienuolis] Aš negirdėjau, kad pradingęs hercogas kada čia buvo laikomas mergišiumi. Jis neturėjo tokio polinkio.

LIUCIJUS O, pone, klystate.

HERCOGAS [kaip Vienuolis] Tai neįmanoma.

LIUCIJUS Kas, tik ne Hercogas? Taip, net su penkiasdešimtmete elgeta; ir visad jai dukatą dar įmesdavo į dubenėlį. Visokių užgaidų tas Hercogas turėjo. Ir girtas būdavo taip pat, tą leiskit jums pranešti.

HERCOGAS [kaip Vienuolis] Apkalbinėjat jį, iš tikro.

LIUCIJUS Pone, buvau jo artimam rate. Drovus vyrukas buvo Hercogas, ir aš gerai žinau jo išvykimo priežastį.

HERCOGAS [kaip Vienuolis] Kokia gi, meldžiamasis, galėtų būti priežastis?

LIUCIJUS Ne, dovanokit. Tą paslaptį turiu laikyti už dantų. Bet duosiu jums užuominą: dauguma Hercogo eilinių valdinių jį laikė išmintingu.

HERCOGAS [kaip Vienuolis] Išmintingu? Jis, aišku, toks be abejo ir buvo.

LIUCIJUS Labai paviršutiniškas, nemokša ir nemąstantis vyrukas.

HERCOGAS [kaip Vienuolis] Arba taip sakot iš pavydo, iš kvailumo, arba iš paklydimo.

Pati mūs hercogo gyvenimo tėkmė ir kaip vairavo jis valstybę jam turėtų, iškilus reikalui, atnešt geresnę šlovę. Jei imsime domėn, ką liudija paties jo pasiekimai, tai net ir pavyduoliams pasirodys jis kaip mokslo bei valstybės vyras ir karys. Tad kalbate neišmanydamas. Arba, jei turite daugiau žinių, tai jos aptemdytos piktumo.

LIUCIJUS Aš, pone, jį pažįstu ir jį myliu.

HERCOGAS [kaip Vienuolis] Meilė byloja geresniu žinojimu, na, o žinojimas gilesne meile reiškiasi.

LIUCIJUS Na, pone, aš žinau, ką aš žinau.

HERCOGAS [kaip Vienuolis] Sunku tuo patikėti, nes aiškiai jūs nežinote, ką šnekat. Bet jeigu Hercogas kada sugrįš, o meldžiame, jog taip ir būtų, tai man labai norėtųsi, kad atsakytumėt prieš jį. Jei sąžiningai čia kalbėjot, išdrįsite to ir tada laikytis. Aš privalėsiu jus iškvieisti, taigi, prašau, kuo jūs vardu?

LIUCIJUS Aš, pone, Liucijus ir geras Hercogo pažįstamas.

HERCOGAS [kaip Vienuolis] Pažins jus, pone, dar geriau, jei būsiu gyvas, kai jis grįš.

LIUCIJUS Aš jūsų nebijau.

HERCOGAS [kaip Vienuolis] O, tikitės, kad Hercogas arba visai negrįš, arba įsivaizduojate, jog aš nepavojingas priešininkas. Ir iš tikro, nedaug galėsiu padaryt prieš jus; vėliau išsižadėsit savo žodžių.

LIUCIJUS Pirmiau pakartas būsiu. Klystate dėl manęs, broli. Bet gana. Gal galit pasakyti, ar Klaudijui teks mirt ryt, ar ne?

HERCOGAS [kaip Vienuolis] Kodėl gi jis turėtų mirti, pone?

LIUCIJUS Kodėl? Nes jis piltuvėliu pripildė buteliuką. Kad taip minėtas Hercogas sugrįžtų. Tasai belytis jo atstovas kraštą visą čia be gyventojų paliks per susilaikymo dorybę. Net žvirbliai jo namų pakraigėje negali sukt lizdų, mat jie ištvirkę. O Hercogas gi tamsius reikalus patamsy spręstų. Ir niekada netemptų jų į šviesą. Et, kad jis būtų čia. Tai va, tas Klaudijus už klyną atsegtą ir

pasmerktas myriop. Sudie, gerasis broli. Prašyčiau, pasimelskit už mane. O Hercogas, sakau jums vėl, nebuvo pasninkauti linkęs. Dabar tai praeity, bet jis – sakau jums – net su elgeta bučiavosi aistringai, nors nuo jos trenkė juoda duona ir česnakais. Sakykite, aš taip sakiau. Sudie.

Išeina.

HERCOGAS [kaip Vienuolis]

Jokia galia, jokia didybė mirtingųjų
Peikimo neišvengs. Į nugarą sužeidžia
Dorybę švarią šmeižtas. Ir kokie karaliai
Piktų liežuvių tulžį suvaldyti gali?
Bet kas ateina čia?

*Jeina Eskalas, Teismo Vykdytojas, [Pareigūnai] ir [Madam Perdaug,]
Sąvadautoja.*

ESKALAS *[Pareigūnams]* Greičiau, nuveskite ją į kalėjimą.

MADAM PERDAUG Gerasis mano pone, būkite man gailestingas. Jūsų Kilnybės
atlaidumas žinomas, gerasis mano pone.

ESKALAS Du, ar net triskart perspėta, ir baudžiama vėl už tą patį? Tai šventąjį paverstų
į keikūną ir tironą.

TEISMO VYKDYTOJAS Ji sąvadautoja su vienuolikmete patirtim, jei teiksitės žinoti,
Jūsų Prakilnybe.

MADAM PERDAUG *[Eskalui]* Mano valdove, tai toks Liucijus mane įskundė. Panelė
Keit Aukštiekninka nuo jo sulaukė vaiko Hercogo laikais; žadėjo vesti ją. Tam
vaikui metai ir trys mėnesiai bus Šventojo Pilypo dieną. Pati jį auginu, o
pažiūrėkit, kaip jo tėvas mane skriaudžia.

ESKALAS Vyrukas tas gerokai pasileidęs. Tegu pakviečia jį, kad stotų prieš mane. O
sąvadautoją nuveskit į kalėjimą. - Pirmyn, jokių kalbų.

[Pareigūnai išveda Madam Perdaug.]

Taip, Teismo Vykdytojau, mano brolis Andželas neperkalbamas. Klaudijui rytoj
teks mirti. Lai jį aplanko dvasininkai ir visokeriopai padeda jam pasiruošti. Jei
mano brolis paisytų to, ką jaučiu, nebūtų šitaip jam nutikę.

TEISMO VYKDYTOJAS Taigi, kaip jūs ir pageidaujate, vienuolis Klaudijų aplankė ir pamokė, kaip pasitikti mirtį.

ESKALAS Labą vakarą, gerasis tėve.

HERCOGAS [kaip Vienuolis] Telydi gėris ir palaima jus.

ESKALAS Iš kur jūs esate?

HERCOGAS [kaip Vienuolis]

Ne iš šalies šitos, nors taip išėjo,
Kad čia dar kiek pabūsiu. Aš vienuolis
Garbingo ordino, ką tik iš Romos grįžęs
Su ypatinga užduotim nuo Popiežiaus.

ESKALAS Kas naujo plačiame pasauly?

HERCOGAS [kaip Vienuolis] Nieko, tik tai, kad gėrį apėmė tokia liga, kurią vien išnykimas turi gydyt. Visur naujovėms paklausa, ir pastoviam būt pavojinga taip pat, kaip dora būti nuosekliam ką nors atliekant. Vargu yra pakankamai gyvos tiesos, kad pasikliaut galėtų kas draugijom, bet štai pasitikėjimo savim užtektinai, kad prakeiksmą užtrauktų jis bendrijom. Nuo šios mįslės pasaulio išmintis daugiausiai ir pareina. Naujiena ši ganėtinai sena, bet ji nauja kiekvieną dieną. Koks buvo būdas Hercogo, sakykit, meldžiamasis?

ESKALAS Toks, kad, labiau nei dėl bet kokio kito tikslo, kovojo Hercogas norėdamas pažinti save.

HERCOGAS [kaip Vienuolis] Kas buvo maloniausia jam?

ESKALAS Labiau jis džiaugėsi matydamas, kad linksmas kitas, nei linksminosi pats patyręs džiaugsmą – tai visokeriopai nuosaikus ir didis vyras. Bet lai jis lieka ten su savo reikalais, ir melskimės, kad būtų jie sėkmingi, o dabar leiskite pasiteiraut, ar jūsų manymu jau pasiruošęs Klaudijus. Kiek supratau, jūs teikėtės jį aplankyti.

HERCOGAS [kaip Vienuolis] Nesako jis, neva teisėjas buvęs per nuožmus, o nuolankiausiai, noriai pasiduoda teisingumo valiai. Tačiau silpnumas buvo suklaidinęs jį ir daug gyvenimo apgaulingiausių pažadų prisigalvojo Klaudijus, kuriuos aš nuosekliai po vieną jam sugrioviau, taigi dabar jis mirti pasiryžęs.

ESKALAS Jūs dangui savo pareigą atlikot ir kaliniui padėjote iš pašaukimo. Aš dėl to vargšo jaunikaičio viską padariau, ką tik man leido nepažeidžiamas kuklumas,

bet šis teisėjas pasirodė toks rūstus, jog buvau priverstas net jam priminti, kad jis esąs iš tikro Teisingumas.

HERCOGAS [kaip Vienuolis] Jei jo paties gyvenimas bus toks tiesus, kaip ir jo nuosprendžiai, tada šlovė jam; bet jeigu neduokdie paslys, tai pats save jau nuteisė.

ESKALAS Dar aplankysiu kalinį. Sėkmės jums.

HERCOGAS [kaip Vienuolis] Telydi jus taika.

[Eskalas ir Teismo Vykdytojas išeina.]

HERCOGAS [kaip Vienuolis]

Kas kalaviją iškelia dangaus,
Tas šventas turi būt ir griežtas sau,
Parodyt pavyzdį, kad mokytų kitus
Malonėj tvirtas, o dorybėje veiklus,
Kitiems tiek pat paskirdamas bausmių,
Kiek sau už nuodėmes atseikėdamas jų.
Gėdinga kirsti kitą mirtinai
Už tai, ką pasislėpęs pats darai.
Ir gėdą Andželo tegu visi sužino,
Kad ydą raudamas savas ydas augina.
O, koks žmogus ten slypi po jo oda,
Nors išorėj it angelas atrodo!
Apgaulės nusikalstamu būdu,
Pasinaudojęs proga ir laiku,
It gijomis voratinklio jis gaudo
Tai, kas jam teikia malonumą arba naudą.
Prieš blogį tą gudrybė man padės,
Ir naktį šią su Andželu gulės
Jo sužadėtinė, kurią jisai atstūmė,
Netikrumu įveiks jo netikrumą,
Melu jam atmokėjus už melus
Privers įvykdyt pažadus senus.

KETVIRTAS VEIKSMAS

I scena

Įeina Mariana ir dainuojantis Berniukas.

Daina.

*Atsiimk, atsiimki tas lūpas,
Jų kuždamą saldžių apgaule,
Ir akis, nes pro rytmečio rūką,
Jos nustelbė kylančią saulę.
Bet skrieja tau vėl bučiniai, bučiniai,
Mano meilės bergždi atspaudai, atspaudai.*

Įeina Hercogas [kaip Vienuolis.]

MARIANA *[Berniukui]*

Gana dainuot ir greitai bėk šalin.
Ateina nešinas paguoda patarėjas,
Ne kartą tildęs mano apmaudą verksmingą.

[Berniukas išeina.]

Meldžiu, atleiskit, pone, nenorėjau,
Kad rastumėt mane čia muzikuojant.
Atsiprašau, ir patikėkite, šiam džiugesy
Daug liūdesio, o džiaugsmo – liūdesy.

HERCOGAS *[kaip Vienuolis]*

Gera, nors muzika taip kartais kerį,
Kad gėris žlunga, o blogybės rodos geros.

Sakykite, prašau, ar šiandien čia teiravosi manęs kas nors? Maždaug šiam laikui čia esu paskyręs pasimatymą.

MARIANA Nesiteiravo niekas. Aš buvau čia kiaurą dieną.

Jeiina Izabelė.

HERCOGAS [kaip Vienuolis] Mielai jums tikiu. Tačiau dabar tikrai jau metas. Norėčiau paprašyti, kad paliktumėt mane trumpam. Pakviesiu jus netrukus ir iš to turėsit naudą.

MARIANA Aš visada jums paklusni.

Ji išeina.

HERCOGAS [kaip Vienuolis] Jus malonu matyt, sveika atvykus.

Ką naujo sužinojote iš pavaduotojo šaunaus?

IZABELĖ

Jis turi sodą, kurį supa plytų siena,
O vakarinėj pusėj jį užbaigia vynuogynas;
Į vynuogyną veda vartai, padaryti iš lentų,
Jie atrakinami šiuo didesniu raktu.
O kitas raktas – nuo mažų durelių,
Kurios į vynuogyną iš to sodo veda.
Ten pažadėjau aplankyti jį pačiu
Gūdžiausiu šios nakties metu.

HERCOGAS [kaip Vienuolis]

Bet ar viena mokėsit ten patekti?

IZABELĖ

Gera ir uoliai aš įsidėmėjau viską.
Pakuždomis ir su kalčiausiu stropumu
Man rodė Andželas ir aiškino tą kelią
Net du kartus.

HERCOGAS [kaip Vienuolis] Ar sutartinių nėr ženklų

daugiau, kurių jai privalu laikytis?

IZABELĖ

Ne, n r jokių, vien susitikt tamsoj
Su sąlyga, kad pasimatymas užtruktų
Tik trumpą laiką, nes aš jam sakiau,
Kad atsivesiu su savim tarnaitę,
Kuri ten lauks, manydama, jog aš
Einu pra yt už brolį.

HERCOGAS [kaip Vienuolis] Puikiai sutvarkyta.

Aš Marianai dar neprane iau kol kas
N  žodžio apie tai. – Ei,  en; ateikit.

Įeina Mariana.

[*Marianai*] Prašau, susipažinkite.

Ji  ia, kad padarytų gera jums.

IZABELĖ To būtent trokštu.

HERCOGAS [kaip Vienuolis] [*Marianai*]

Ar tikite, kad jus gerbiu?

MARIANA

Gerasis broli, žinau ir įsitikinau.

HERCOGAS [kaip Vienuolis]

Tada šią draugę veskit s už rankos,

Ji turi jums papasakot kai ką.

Palauksiu jūsų  ia. Bet paskub kit.

Naktis miglota artinasi jau.

MARIANA [*Izabelei*] Gal pa j tum t su manimi į  alį?

[Izabel  ir Mariana] išeina.

HERCOGAS [kaip Vienuolis]

O padėties didybe, milijonai

Akių klasingų spokso į tave;

Gandai joms bėga įkandin ir su pagie a

Med ioja tavo darbus; tūkstančiai vaizduo ių

Tave padaro j  tuščių svajonių tėvu

Ir mirtinai kankina mintyse.

Jeina Mariana ir Izabelė.

HERCOGAS [kaip Vienuolis]

O štai ir jūs. Kaip sutarėt?

IZABELĖ

Ji imasi atlikti viską, tėve,

Jeigu patarsit jai.

HERCOGAS [kaip Vienuolis] Ne tik tam pritariu,

Bet netgi to prašau.

IZABELĖ [Marianai] Su juo nesikalbėkite iš viso,

Tik išsiskirdama, vos girdimai, jam tarkit:

"Dabar atminkit mano brolių."

MARIANA

Nebijokit dėl manęs.

HERCOGAS [kaip Vienuolis]

Ir jūs, švelnioji dukra, nebijokit

Jis jūsų vyras pagal išankstinį sutarimą.

Taip jus suartinti ne nuodėmė visai,

Nes prieš įstatymą į jį teises jūs turit,

Kurios pagražina apgaulę. Na, eime.

Juk pirma derliaus turi būt sėja.

Jie išeina.

II scena

Jeina Teismo Vykdytojas, [Pompėjus ir Pareigūnas].

TEISMO VYKDYTOJAS Eik šen, vyruti. Ar gali nukirsti žmogui galvą?

POMPĖJUS Jei tas žmogus viengungis, pone, tai galiu; bet jeigu vedęs, jis yra žmonos galva, o niekad negalėčiau moteriai nukirsti galvą.

TEISMO VYKDYTOJAS Nagi, ponaiti, išsisukinėti baik ir tiesiai atsakyk. Ryt rytą turi mirti Klaudijus ir Barnardinas. Kalėjime čia turim budelį eilinį, kuriam kaip sykis trūksta padėjėjo. Jei apsiimsi jam pagelbėti, išsivaduosiu nuo grandinių; jei ne,

kalėsi kiek paskirta, ir atsėdėjęs būsi nuplaktas negailestingai, nes sąvadautojas garsus esi.

POMPĖJUS Aš, pone, nuo neatmenamo laiko čia neteisėtai sąvadautojas buvau, bet sutinku pasidaryt teisėtu budeliu. Laimingas būčiau, jei mano bendradarbis partneris mane kiek pamokintų.

TEISMO VYKDYTOJAS Ei, šen, Siaubenkartai! – Ar ten Siaubenkartas yra?

Įeina Siaubenkartas.

SIAUBENKARTAS Jūs kvietėt, pone?

TEISMO VYKDYTOJAS Štai žmogus, kuris padės tau ryt įvykdyt mirties bausmę. Jei tavo manymu jis tinka, imki jį į dirbą metams ir lai gyvena su tavim; jei ne, pasinaudok ir vyk šalin. Jis pūstis prieš tave neturi teisės; mat buvo sąvadautojas.

SIAUBENKARTAS Jis, pone, sąvadautojas? Fui, gėda jam! Toks gi sumenkins mūsų pašaukimą.

TEISMO VYKDYTOJAS Pirmyn, vyruk; abu vienodai sveriat. Svarstyklės pasikreiptų ir nuo plunksnos.

Jis išeina.

POMPĖJUS Sakykit, pone maloningas – nes jūs iš tikro maloningas, pone, tik gal kiek pakaruokliškaai atrodyt – jūs, pone, pavadinot savo amatą pašaukimu?

SIAUBENKARTAS Taigi, pašaukimu.

POMPĖJUS Tapyba, pone, girdėti teko man – tai pašaukimas; o mūsų kekšės, pone, mūsų amato dalyvės, jos dažosi gan meniškai, o tai įrodo, jog mūsų amatas – tikriausias pašaukimas; bet koks gi pašaukimas korime, tai nors pakarkit, neįsivaizduoju.

SIAUBENKARTAS Tai, pone, irgi pašaukimas.

POMPĖJUS O įrodyt galit?

SIAUBENKARTAS Kiekvieno padoraus žmogaus drabužiai vagiui tinkami. Jeigu jų vagiui per mažai, tai padorus žmogus vis tiek galvos, kad jų per daug; jei vagiui jų per daug, vagis vis tiek galvos, kad per mažai. Taigi, kiekvieno padoraus žmogaus drabužiai vagiui tinka.

Įeina Teismo Vykdytojas.

TEISMO VYKDYTOJAS Ar jau susitarėt?

POMPĖJUS Aš, pone, jam tarnausiu, nes manau, kad budelio užsiėmimas tinkamesnis atgailai, nei sąvadaavimas. Dažniau reikės prašyti atleidimo.

TEISMO VYKDYTOJAS [*Siaubenkartui*] O tu, vyruk, parūpinsi kaladę ir atsineši kirvį ryt ketvirtą ryto.

SIAUBENKARTAS [*Pompėjui*] Eikš, sąvadautojau. Pamokysiu tave kiek savo amato. Sek iš paskos.

POMPĖJUS Išmokti trokštu, pone; ir viliuosi, jei kartais tektų aptarnauti patį jus, aš būsiu pasiruošęs. Nes, iš tikro, pone, jums tinkamai pasitarnauti privalau už jūsų gerą širdį.

[Pompėjus ir Siaubenkartas] išeina.

TEISMO VYKDYTOJAS [*Pareigūnui*]

Čionai pakvieskit Klaudijų ir Barnardiną.

[Pareigūnas išeina.]

Man vieno gaila; kito gi – nė kiek,
Žudiko to, kad ir man brolis būtų.

Įeina Klaudijus [kartu su Pareigūnu].

Štai, Klaudijau, čia jūsų nuosprendis myriop.

Jau pats vidurnaktis, o ryt aštuntą ryto

Jums lemta tapti nemirtingu. Kurgi Barnardinas?

KLAUDIJUS

Kietai įmigęs, lyg po sąžiningo triūso,

Nuo kurio nuovargis įsismelkia į kaulus.

Jis nepabunda.

TEISMO VYKDYTOJAS Kas jį pataisytų?

Na, eikit, ruoškitės. [*Beldimas.*] Bet girdit, koks čia garsas? –

Tegu dangus suteikia jums paguodą. [*Klaudijus išeina kartu su Pareigūnu.*

Beldimas.]

Tuojau, tuojau! –

Gal tai malonė ar bausmės atidėjimas

Romiajam Klaudijui.

Ieina Hercogas [kaip Vienuolis].

Sveiki atvykę, tėve.

HERCOGAS [kaip Vienuolis]

Tegu nakties dvasia tyroji jus apgaubia,

Gerasis teismo vykdytojas. Ar čia lankėsi kas nors?

TEISMO VYKDYTOJAS

Po varpo dūžių, nieks.

HERCOGAS [kaip Vienuolis]

Nė Izabelė?

TEISMO VYKDYTOJAS

Ne.

HERCOGAS [kaip Vienuolis] Tada neilgai trukus pasirodys.

TEISMO VYKDYTOJAS Ar bus kokia paguoda Klaudijui?

HERCOGAS [kaip Vienuolis]

Yra vilties, kad bus.

TEISMO VYKDYTOJAS

Tas pavaduotojas rūstus.

HERCOGAS [kaip Vienuolis]

Ne būtinai, ne būtinai. Gyvenimas jo teka

Tiesia vaga, lygiagrečiai jo teisingumui.

Savy šventuoju susilaikymu užgniaužia

Jis tai, ką kituose riboti skuba

Sava galia. Jeigu tuo susiteršęs būtų,

Ką taiso, tada būtų jis tironas,

Bet taip nėra, tad jis teisuolis. [*Beldimas.*] Jau atėjo.

[*Teismo Vykdytojas išeina.*]

Taurus šis teismo vykdytojas. Reta,

Kad sargas kaliniui pagalbos lyną meta.

[*Ieina Teismo Vykdytojas. Beldimas tęsiasi.*]

Kas čia, koks triukšmas? Skubanti dvasia
Nepasiduodančias duris taip smūgiais žeidžia.

TEISMO VYKDYTOJAS

Turės palaukti ten, kol pareigūnas
Pakils ir jį įleis. Jau regis kruta.

HERCOGAS [kaip Vienuolis]

Ar nuosprendžiui negavot atšaukimo
Klaudijų pasmerkusiam myriop?

TEISMO VYKDYTOJAS

Ne, pone, jokio.

HERCOGAS [kaip Vienuolis]

Nors ir aušra artėja, dar išgirsit
Šį tą daugiau lig ryto.

TEISMO VYKDYTOJAS

Su džiaugsmu.

Jūs žinote kažką, bet netikiu, kad bus
Toks atšaukimas. Šito dar nebuvo.
Juk lordas Andželas nuo sosto teisingumo
Viešai paskelbė, kad jokios malonės
Jis nesuteiks.

Jaina Pasiuntinys.

Štai jo pasiuntinys.

HERCOGAS [kaip Vienuolis] O štai ir atleidimas Klaudijui.

pas *[jteikdamas Teismo Vykdytojai raštą]* Mano valdovas atsiuntė jums šitą raštą, o
per mane dar ir nurodymą žodžiu: kad nenukryptumėt net nuo menkiausių
smulkmenų to, kas čionai išdėstyta, nei laiko, nei esmės, nei jokių kitų
atžvilgiu. Linkiu jums gero ryto, nes, man regis, beveik išaušo.

TEISMO VYKDYTOJAS Aš paklusu jam.

[Teismo Vykdytojas skaito raštą.

Pasiuntinys išeina.]

HERCOGAS [kaip Vienuolis] *[j šalį]*

Štai atleidimas, pirktas už blogybę,

Kuria pats atleidėjas pasižymi.

Todėl nusikaltimai galvą kelia,

Kad piktžolės pačioj viršūnėj želia.

Kai iš ydos malonė kyla, ji draugauja

Su nusikaltėliu ir blogiui pataikauja.

[*Teimo Vykdytojai*] Na, pone, kokios ten naujienos?

TEISMO VYKDYTOJAS Sakiau jums: lordas Andželas, turbūt manydamas, kad aš
aplaidžiai savo pareigas einu, nejprastu paraginimu akina mane, kas man
atrodo keista; nes jis anksčiau to nedarydavo.

HERCOGAS [kaip Vienuolis] Skaitykit garsiai, meldžiamasis.

[**TEISMO VYKDYTOJAS** *skaito laišką*]

*Kad ir ką priešingai girdėtumei, tebūna Klaudijui mirties bausmė įvykdyta ligi
ketvirtos ryto, o Barnardinui – po pietų. Idant aš būčiau tuo geriau užtikrintas,
lai prieš penkias man atsiųsta bus Klaudijaus galva. Ir tebūnie tai atlikta su
mintimi, jog reikalas labiau svarbus, nei kol kas galime pranešti. Taigi, įvykdyk
pareigas, nes galva savo pats atsakai už jas.*

Ką pasakysit, tėve?

HERCOGAS [kaip Vienuolis] Kas gi tas Barnardinas, kuris turi mirti po pietų?

TEISMO VYKDYTOJAS Bohemijoje jis gimęs, užaugintas ir gyvenęs čia; devynerius
metus kalėjime jau sėdi.

HERCOGAS [kaip Vienuolis] Kaip išėjo, kad hercogas jo iki savo išvykimo nei paleido,
nei pasmerkė myriop? Girdėjau, jog visada jis buvo linkęs taip daryt.

TEISMO VYKDYTOJAS To kalinio draugai vis pasirūpindavo, kad jam vis atidėtų
bausmę; o iš tikro, jo kaltę tik dabar, jau valdant lordui Andželui, pasisekė
neabejotinai įrodyt.

HERCOGAS [kaip Vienuolis] Ar ji dabar visai akivaizdi?

TEISMO VYKDYTOJAS Aiškių aiškiausia, ir jis pats tai pripažįsta.

HERCOGAS [kaip Vienuolis] Ar atgailavo jis kalėdamas? Kaip keitėsi nuo to?

TEISMO VYKDYTOJAS Žmogus tas mirti bijo ne daugiau, negu užmigti girtas; jis
lengvabūdis, beatodairiškas ir nebūgštauja dėl to, kas buvo, kas yra, ar bus;
nepaiso jis nei mirtingumo, nei mirtiniausių nuodėmių savų.

HERCOGAS [kaip Vienuolis] Jam reikia patarimo.

TEISMO VYKDYTOJAS Nė nesiklausys. Jis visą laiką laisvai sau vaikštinėja po kalėjimą; duok galimybę sprukt iš čia, nespruks. Pasigeria daug kart per dieną, o gal ir daugelį dienų girtut girtutėlaitis būna. Labai dažnai jį žadindavome, lyg vestume įvykdyt mirties bausmę, ir rodydavom tariamą jo nuosprendį. Tai jo nė kiek nejaudino.

HERCOGAS [kaip Vienuolis] Sugrįšim dar prie jo. Man jūsų veidas, teismo vykdytojau, sako, kad esate kilnus ir patikimas; jeigu įžvelgiau klaidingai, tai senas įgūdis mane apgauna. Tačiau vis tiek juo drąsiai pasikliojęs imuosi rizikingo žingsnio. Mat Klaudijus, kurį jūs gavote nurodymą nukirsdint, įstatymą yra pažeidęs ne labiau, nei jį nuteisęs Andželas. Kad viską aiškiai jums įrodyti galėčiau, man reikia luktelti ketvirtą dieną, todėl turėsit padaryti man tiesioginę ir pavojingą paslaugą.

TEISMO VYKDYTOJAS Sakysit, meldžiamasis, kokią?

HERCOGAS [kaip Vienuolis] Klaudijaus bausmę atidėt.

TEISMO VYKDYTOJAS Deja, kaip tai galėčiau padaryti, kai nustatyta valanda ir liepta aiškiai, grasinant mirtimi, jo galvą nugabenti Andželui, kad apžiūrėtų? Bent kiek tam nepaklusęs pats galėčiau pelnyti Klaudijaus likimą.

HERCOGAS [kaip Vienuolis] Jums vienuolystės įžadais prisiekiu, padaręs, kaip sakau, nenukentėsit. Nukirsdinkit šį rytą Barnardiną ir Andželui jo galvą pristatykit.

TEISMO VYKDYTOJAS Juos Andželas abu yra jau matęs ir atpažins jo bruožus.

HERCOGAS [kaip Vienuolis] O, mirtis – tai nuostabi veidų keitėja, ir jūs galite dar kiek padėti jai. Nuskuskit galvą ir suriškit barzdą, pasakykit, toks buvo pasmerktojo paskutinis noras. Jūs gi žinot – tai įprastas dalykas. Ir jeigu jūs sulauksite už tai ko nors daugiau, ne vien sėkmės ir dėkingumo, tai savo išpažįstamu šventuoju jums prisiekiu, gyvybę paaukosiu, bet jums nieko nenutiks.

TEISMO VYKDYTOJAS Atleiskite, gerasis tėve, tai prieštarautų mano priesaikai.

HERCOGAS [kaip Vienuolis] Ar Hercogui prisiekę esate, ar Pavaduotojui?

TEISMO VYKDYTOJAS Ir Hercogui, ir tiems, kas jį atstoja.

HERCOGAS [kaip Vienuolis] Jūs nemanysite, kad nusikalstate, jei Hercogas paliudys jums, kad elgiatės teisingai?

TEISMO VYKDYTOJAS Tačiau kokia to tikimybė?

HERCOGAS [kaip Vienuolis] Ne tikimybė, o tikrumas; bet kadangi aš matau, jog nuogaustaujate, jog nei abitas mano, nei dora, nei bandymai jus įkalbėt greičiausiai jūsų neįtikins, tai žengsiu dar toliau, nei ketinau, tam, kad išraučiau jūsų baimes. Štai žiūrėkit, pone, čia Hercogo rašysena ir šampas. [*Rodo Teismo Vykdytojui raštą.*] Pažįstate jo braižą, tuo neabejoju, ir spaudą matote ne pirmąkart.

TEISMO VYKDYTOJAS Žinau abu.

HERCOGAS [kaip Vienuolis] Čia rašoma, kad Hercogas sugrįžta; tuoj perskaitysite ramiai ir sužinosit, kad po dviejų dienų jis Vienoj bus. To Andželas nežino, nes dar šiandien pasieks jį keisto turinio laiškas, atseit, gal Hercogas jau mirė, gal įstojo į kažkur vienuolyną, o galiausiai gal nieko panašaus. Žiūrėkite, jau rytmečio žvaigždė pakilo ir duoda ženklą piemeniui išvesti bandą. Nesistebėkite, kaip gali šitokie dalykai dėtis. Visi sudėtingumai tampa paprasti, kai paaiškėja. Budelį pakvieskit, lai kerta Barnardinui galvą. Duosiu greitą išrišimą jam ir į geresnę būtį palydėsiu. Apstulbęs jūs dar vis, bet raštas šis jus visiškai įtikins.

[*Paduoda raštą Teismo Vykdytojui.*]

Eime iš čia; beveik išaušo.

Jie išeina.

III scena

Įeina [Pompėjus].

POMPÉJUS Turiu čia ne mažiau pažįstamų, nei mūsų verslo namuose. Galėtum pamanyti, kad tai pačios Madam Perdaug namai, tiek čia senų jos buvusių lankytojų. Pirmiausia, štai čia ponaitis Staigius. Už skolą sėdo jis, mat lupikautojas įkišo jam kažkokio rudo popieriaus ir dar pasenusio imbiero, neva, už šimtą ir devynias dešimtis septynerius svarus, o visa tai parduoti teko už trejetą vargingų svarų. Taigi, tuomet imbierui paklausa nebuvo didelė, nes išmirė senutės. Dar toks ponaitis Strakalys čia tupi už ponaičio Aksomaičio,

medžiagų pirklio, ieškinį dėl keturių kostiumų iš persikų spalvos aksomo, už kuriuos nors tu persiplėšk neišsimoka. Dar turime čia jaunąjį Svaigelį ir jaunąjį ponaitį Pažadaitį, ir dar ponaitį Variapentinėlį, taip pat ponaitį Tarnaskriaudį, dvikovų mėgėją, ir jaunąjį Atžalakirtį, nudėjusį aistringą Pudingėlį, dar turime ponaitį Tiesiasmūgį iš riterių turnyro ir prašmatnųjį ponaitį Batraištaitį, tą didį keliauninką, ir nuožmųjį Pusąsotėlį, nudūrusį Bokalių, ir dar manyčiau gal keturiasdešimt mūsų buvusių puikių klientų, kurie dabar štai "vardan Jėzaus Kristaus" bliuna išmaldos.

Įeina Siaubenkartas.

SIAUBENKARTAS Vyruk, atvesk man Barnardiną.

POMPĖJUS [*šaukia*] Tamsta Barnardinai, jau laikas keltis ir į kartuves keliauti, tamsta Barnardinai.

SIAUBENKARTAS [*šaukia*] Ei tu, Barnardinai!

BARNARDINAS, *iš tolo* Po šimts paralių jūsų gerkles! Kas tenai tokį triukšmą kelia? Kas jūs tokie?

POMPĖJUS [*šaukia Barnardinui, už scenos*] Jūsų bičiuliai, tamsta, budeliai. Turėsit teiktis, tamsta, atsikelt ir būti nudaigotas.

BARNARDINAS [*iš tolo*] Šalin, tu šunsnuki, šalin! Aš miego noriu.

SIAUBENKARTAS [*Pompėjui*] Sakyk jam, kad pabustų, kuo greičiau.

POMPĖJUS [*šaukia*] Prašau, tamstele Barnardinai, pabūkite nubudę, kol įvykdysim jums mirties bausmę, o jau paskui miegokit.

SIAUBENKARTAS Jeik pas jį ir tempk jį lauk.

POMPĖJUS Jau eina, pone, pats jau eina. Girdžiu, kaip šiugžda jo šiaudai.

SIAUBENKARTAS Ei tu, ar kirvis ant kaladės?

POMPĖJUS Jau viskas, pone, paruošta.

Įeina Barnardinas.

BARNARDINAS Ko tau, Siaubenkartai? Ką naujo pasakysi?

SIAUBENKARTAS Iš tikro, pone, pageidaučiau, kad pultumėte melstis, nes va, pažiūrėkite, atėjo nuosprendis.

BARNARDINAS Tu šunsnuki, aš gėriau kiaurą naktį. Nepasiruošęs tam esu.

POMPĖJUS Oi, tamsta, dar geriau, nes tas, kas kiaurą naktį geria ir pakiriamas ankstų rytą, puikiausiai gali sau miegoti visą kitą dieną.

Įeina Hercogas [kaip Vienuolis.]

SIAUBENKARTAS [Bernardinui] Žiūrėkit, pone, štai ateina jūsų dvasios tėvas. Ar dar galvojate, juokaujam?

HERCOGAS [kaip Vienuolis] [Bernardinui] Aš, pone, skatinamas atjautos, girdėdamas, kaip skubiai turit iškeliaut anapilin, čia atėjau patarti jums, paguosti ir pasimelsti su jumis.

BARNARDINAS Vienuoli, tik ne aš. Mat kiaurą naktį smarkiai gėriau ir arba gausiu daugiau laiko pasiruošt, arba jiems teks lazdom man ištaškyti smegenis. Aš nesutiksiu šiandien mirt, ir baigta.

HERCOGAS [kaip Vienuolis] O, pone, turite. Todėl meldžiu, pakreipkite akis į jūsų laukiančią kelionę.

BARNARDINAS Prisiekiu, šiandien aš nemirsiu, ir niekas manęs neįtikins.

HERCOGAS [kaip Vienuolis] Paklausykit –

BARNARDINAS Nė žodžio. Jei turit ką man pasakyti, ateikit pas mane į kamerą, nes šiandien aš iš jos nekelsiu kojos.

Išeina.

HERCOGAS [kaip Vienuolis]

Netinkamas gyvent, nei mirt. O titnago širdis!

Paskui jį, vyrai; veskit prie kaladės.

[Siaubenkartas ir Pompėjus išeina.]

Įeina Teismo Vykdytojas.

TEISMO VYKDYTOJAS

Na, pone, kaip jums kalinys?

HERCOGAS [kaip Vienuolis]

Nepasiruošęs jis, netinka mirti,
Ir siųsti jį taip nusiteikusį anapilin
Nusikaltimas būtų.

TEISMO VYKDYTOJAS

Čia kalėjime, tėve,

Šį rytą mirė Ragozinas toks, baisus piratas,
Nuo karštinės žiaurios, kurio ir amžius,
Toks pats kaip Klaudijaus ir tinkamos spalvos
Barzda ir jo plaukai. Ką, jei paliktumėm ramybėj
Nedorėlį šį, kol geriau bus nusiteikęs,
O Pavaduotojui parodytume galvą
To Ragozino, panašaus į Klaudijų?

HERCOGAS [kaip Vienuolis]

O, šį atsitikimą duoda mums dangus!
Tuoį siųskite tą galvą. Valanda artėja,
Kurią nurodė Andželas. Žiūrėkite, kad būtų
Taip viskas atlikta, kaip liepė jis, o aš
Įtikinsiu šį stuobrį noriai mirti.

TEISMO VYKDYTOJAS

Bus padaryta, tėve, ir kaip mat.
Bet Barnardinas turi šiandien mirti,
Ir ką daryt su Klaudijumi mums,
Kad neiškiltų man pačiam pavojus,
Dėl to, kad gyvas jis?

HERCOGAS [kaip Vienuolis]

Darykit šitaip:

Ir Klaudijų, ir Barnardiną, užrakinkit
Į kameras slaptas. Ir dar dukart saulutė
Nespės pasveikint rytą mūsų krašto,
O jūs jau būsite saugus.

TEISMO VYKDYTOJAS Jumis aš noriai pasikliauju.

HERCOGAS [kaip Vienuolis]

Greit ruoškite ir siųskit Andželui tą galvą.

[Teismo Vykdytojas išeina.]

HERCOGAS [kaip Vienuolis]

Dabar aš laiškus Andželui rašysiu –
Juos Teismo Vykdytojas pristatys – jų turinys
Paliudys jam, kad aš esu kažkur arti
Ir dėl svarbių valstybės reikalų turiu
Viešai sugrįžti. Pageidausiu, kad mane
Jis pasitiktų pats prie šventojo šaltinio,
Trys mylios žemiau miesto; o paskui,
Šaltai, palaipsniui ir išlaikant etiketą,
Susitvarkysime su Andželu.

Jeina Teismo Vykdytojas [nešinas galva.]

TEISMO VYKDYTOJAS

Štai ta galva. Aš pats ją pristatysiu.

HERCOGAS [kaip Vienuolis]

Mintis gera. Paskui iš karto grįžkit,
Nes noriu su jumis pasidalint dalykais,
Skirtais tik jums vienam.

TEISMO VYKDYTOJAS

Skubėsiu, kiek galiu.

Jis išeina.

IZABELĖ, iš toli Taika jums, ei, kas nors.

HERCOGAS [kaip Vienuolis]

Tai Izabelės balsas. Ji atėjo
išgirst, ar broliui paskelbta malonė.
Bet nesakysiu jai apie jos laimę,
Kad neviltis į dangišką paguodą,
Jai virstų, kai mažiausiai to tikėtis.

IZABELĖ

Sveiki gyvi.

HERCOGAS [kaip Vienuolis]

Dailioji ir taurioji dukra, labas rytas.

IZABELĖ

Juo maloniau, kai šventas tėvas šito linki.

Ar Pavaduotojas dar nepasigailėjo brolio?

HERCOGAS [kaip Vienuolis]

Jis išvadavo jį iš šio pasaulio, Izabele.

Jam nukirsta galva ir Andželui jau pristatyta.

IZABELĖ

Ne, to negali būt.

HERCOGAS [kaip Vienuolis] Taip ir įvyko.

Parodykite, dukra, išmintį ir pasitelkite kantrybę.

IZABELĖ

O, aš pas jį einu ir jam akis išlupsiu!

HERCOGAS [kaip Vienuolis]

Nebūsit prileista prie jo iš viso.

IZABELĖ

O nelaimingas Klaudijau, vargšele Izabele,

Žiaurus pasauli, Andželai prakeiktas!

HERCOGAS [kaip Vienuolis]

Tai nė jam kenkia, nė jums padeda bent kiek.

Todėl valdykitės; ir patikėkit dangui bėdą.

Klausykit, ką sakau, nes įsitikinsit pati –

Kiekvienas žodis mano tai šventa teisybė.

Ryt Hercogas sugrįš – ne, nusišluostykit akis.

Nuodėmklausys jo, mūsų vienuolino brolis,

Man pranešė. Įsakymai jau buvo įteikti

Andželui ir Eskalui, kad jie pasirengę būtų

Sutikti jį prie vartų ir grąžinti valdžią.

Jei galit, savo išmintį pakreipkit

Į gerą kelią, kurio jai linkėčiau,

Ir atsisteisti niekšui gausit valią

Iš Hercogo malonės, kiek širdis geidauja,

Ir garbę didžią.

IZABELĖ

Aš darau, kaip jūs nurodot.

HERCOGAS [kaip Vienuolis], *rodydamas jai laišką*

Tada šį laišką broliui Petrui atiduokit.

Čia rašo jis man apie Hercogo grįžimą.

Po ženklo to, sakykit, lai ateina

Pas Marianą vakare. Jam apsakysiu

Ten reikalus, prašysiu, lai pristato

Jus Hercogui, kur Andželui į veidą

Galėsit kaltinimus tiesiai mesti.

Aš pats, dėl savo įžadų šventų,

Ten būti negalėsiu. Na, pirmyn su laišku.

[*Jis paduoda jai laišką.*]

Lai karčias ašaras jums nudžiovina nuo akių

Širdis lengva. Manim ir ordinu daugiau nebetikėkit,

Jei kelią jums nurodžiau neteisingą. – Kas ten?

Įeina Liucijus.

LIUCIJUS Brolau, jums labas vakaras, kur teismo vykdytojas?

HERCOGAS [kaip Vienuolis] Jo nėra čia, pone.

LIUCIJUS O, nuostabioji Izabele, blykšta man širdis, kai aš paraudusias akis tavas regiu.

Tu privalai būt ištverminga. Aš pats gi priverstas pietauti ir vakarienaut vien vandeniui ir sėlenom. Nedrįstu sočiai valgyt, mat galvą saugau. Jei bent kartą gerai užkirsčiau, jau nesivaldyčiau. Bet sako, Hercogas sugrįš rytoj. Prisiekiu, Izabele, mylėjau tavo brolių. Jei tas plevėsa senas, hercogas patamsių, namie būt likęs, tavo brolis būtų gyvas.

[*Izabelė išeina.*]

HERCOGAS [kaip Vienuolis] Jums, pone, Hercogas ne itin daug skolingas už tokius atsiliepimus, tačiau gerai, kad jie visai ne apie jį.

LIUCIJUS Jūs, broli, Hercogo taip nepažįstate, kaip aš. Jis daug guvesnis eigulys sijonų girioje, nei manot.

HERCOGAS [kaip Vienuolis] Na, vieną gražią dieną atsakysite už tai. Linkiu sėkmės.

LIUCIJUS Ne, palūkėkite, aš eisiu su jumis. Galiu jums apie Hercogą papasakot gražių istorijų.

HERCOGAS [kaip Vienuolis] Ir taip perdaug pripasakojot, pone, apie jį, net jeigu tai tiesa; o jeigu netiesa, tai dar blogiau.

LIUCIJUS Man kartą teko stot prieš jį, kad mergai vaiką užtaisiau.

HERCOGAS [kaip Vienuolis] Padarėt šitokį dalyką?

LIUCIJUS Taip, meldžiamasis, padariau, bet teko išsigint po priesaika. Apvesdinę antraip mat būtų dar mane su kriaušė ta supuvusia.

HERCOGAS [kaip Vienuolis] Atrodo jūsų draugija dailesnė, pone, nei garbingesnė. Likit sveikas.

LIUCIJUS Prisiekiu, eisiu su jumis iki pat gatvės galo. Jei riebios kalbos jus užgauna, vengsim jų. Ne, broli, aš tarsi dagys kibus. Aš neatstosiu.

Jie išeina.

IV scena

Jeina Andželas ir Eskalas.

ESKALAS Kiekvienas naujas laiškas jo ankstesnįjį paneigia.

ANDŽELAS Pačiu nenuosekliausiu padriku būdu. Jo poelgiai atrodo tarsi beprotybė.

Meldžiu dangaus, kad išmintis jo užtemusi nebūtų. Ir kodėl privalom jį ties vartais pasitikti ir ten grąžinti valdžią jam?

ESKALAS Nenumanau.

ANDŽELAS Ir dar kodėl turėtume mes, valandą prieš pasirodant jam, paskelbti, kad jeigu trokšta kas atitaisyti teisingumą, privalo savo prašymus pateikti gatvėje?

ESKALAS Tam jis nurodo priežastį: kad skundams galą padarytų ir mus išlaisvintų nuo priekabių ateityje, nes jos tada prieš mus jau galios neturės.

ANDŽELAS Na ką, prašau, lai būna tai paskelbta. Anksti iš ryto aplankysiu jus namie.

Praneškite visiems, ką padėtis bei rangas įpareigoja pasitikti jį.

ESKALAS Bus padaryta, pone. Viso gero.

ANDŽELAS Labos nakties.

Eskalas išeina.

Tai mane žlugdo, daro nevalingą
Ir abejingą darbui. Nekaltybė atimta
Mergelės, tą padarė pats didžiūnas,
Įstatymu uždraudęs tai. Jei ne švelni jos gėda,
Neleidžianti jai skųstis dėl mergystės netekties,
Kaip ji mane nuplaktų liežuviu! Bet protas draudžia,
Nes mano valdžią remia toks patikimumas,
Kad joks skandalas jos paliesti negalėtų,
Skundiko nesužlugdęs. Klaudijus turėjo likti gyvas,
Bet jo pašėlusi jaunystė ir aistringas būdas
Galėjo ateity paskatinti jį kerštui,
Todėl, kad gavo jis gyvybę negarbingai
Už tokią gėdos išpirką. Vis tiek turėtų būti gyvas.
Deja, kai sykį buvo pamirštas taurumas,
Nesiseka visur. Dvejonę keičia dvilypumas.

Jis išeina.

V scena

Įeina Hercogas ir Brolis Petras.

HERCOGAS, [*duodamas Petrui laišką.*]

Šiuos laiškus nuo manęs įteik laiku.
Tikslus ir planą mano Teismo Vykdytojas žino.
Įvykiams vystantis nurodymų laikykis
Ir nuolat paisyk to, kas mano sumanyta,
Nors kartais tektų vieno griebtis, kita mesti,
Priklausomai nuo sąlygų. Pas Flavijų užėiki

Ir pasakyk jam, kur esu. Pranešk tą patį
Valencijui ir Roulandui, ir Krasui,
Tegu ateina jie prie vartų su trimitais.
Bet Flavijų pirmiausiai man atsiųsk.

BROLIS PETRAS Atliksiu viską kuo greičiausiai.

[Jis išeina.]

Įeina Varijus.

HERCOGAS

Dėkoju, Varijau. Tu mikliai atskubėjai.
Eikš, pakalbėsime. Tuoju kiti draugai
Prie mūsų prisijungs. Mielasis Varijau.

Jie išeina.

VI scena

Įeina Izabelė ir Mariana.

IZABELĖ

Kalbėti taip vingiuotai aš nemėgstu.
Išrėžčiau tiesą, bet apkaltinti jį šitaip
Tau skirta; anot brolio Petro reikia
Man slėpti galutinį tikslą.

MARIANA

Jo klausyki.

IZABELĖ

Beje, dar sakė jis, jeigu jis kartais
Kalbėtų prieš mane iš priešų pusės,
Turėčiau tuo nesistebėti, mat šis vaistas
Pirma kartus bus, o gale – saldus.

MARIANA Kad taip tas brolis Petras –

Jeina brolis Petras.

IZABELĖ

Štai jis ir atėjo.

BROLIS PETRAS

Eime, radau jums vietą, kur stovėsit,
Ir Hercogas aplenkti jūsų niekaip
Ten negalės. Jau dukart trimitavo.
Svarbiausieji ir kilmingiausieji piliečiai
Susitelkę prie vartų ir jau greitai
Pats Hercogas atvyks. Todėl pirmyn, judėkit.

Jie išeina.

PENKTAS VEIKSMAS

I scena

Pro kelias duris įeina Hercogas, Varijus, Didikai, Andželas, Eskalas, Liucijus, [Teismo Vykdytojas, Pareigūnai ir] Miestelėnai.

HERCOGAS *[Andželui]*

Mano brangusis broli, sveikas gyvas.

[Eskalui.] Senasis ištikimas drauge, malonu tave matyti.

ANDŽELAS, ESKALAS

Laimingai grįžus sveikiname, jūsų Didenybė.

HERCOGAS

Daugkart nuoširdžiai ačiū jums abiem.

Teiraudamiesi čia mes jau girdėjom

Tiek gero apie jūsų darbus, kad privalo

Net mūsų siela viešą padėką pareikšti,

Prieš jus apdovanojant dar labiau.

ANDŽELAS Pagilint atsidavimą mano.

HERCOGAS

O, tavo nuopelnai byloja garsiai ir netiktų

Juos užrakinti slaptame širdies lobyne,

Kai jie verti to, kad juos raidės žalvarinės

Per amžius saugotų nuo laiko ilčių

Ir užmaršties. Man savo ranką duoki,

Pavaldiniai tegu pamato bei sužino,

Kaip džiugiai mano išorė išreiškia

Vidinę padėką. – Ateiki šen, Eskalai,

Iš kitos pusės tu žygiuosi su manim.

Abu rėmėjai mano puikūs esat.

Jeina brolis Petras ir Izabelė.

BROLIS PETRAS [*Izabelei*]

Dabar jums metas. Klaupkitės prieš jį,
kalbėkit kuo garsiau.

IZABELĖ [klūpodama]

O hercoge, karališkas teisėjau.
Pažvelkite į nuskriaustą – norėčiau tart, mergelę.
O prince, tenekrypsta jūsų akys
Į nieką kitą, nes tai būtų negarbinga,
Kol išklausysite nuoširdų mano skundą
Ir sugrąžinsite man tikrą teisingumą.

HERCOGAS

Kas nuskriaudė tave ir kaip? Trumpai.
Štai lordas Andželas suteiks tau teisingumą.
Jam atsiverk.

IZABELĖ O, hercoge taurus,
Išganymo prašyti velnio liepiat.
Pats išklausykite, nes tai, ką pasakysiu,
Arba atneš man netikėjimą ir bausmę,
Arba teisybę jūsų. Išklausykit, o, išklausykite.

ANDŽELAS

Valdove, jos protas, aš bijau, šlubuoja.
Jau į mane ji kreipėsi dėl brolio,
Nukirsdinto teisėtai.

IZABELĖ [*pašokusi*] Ak, teisėtai!

ANDŽELAS

Kalbės ji ir keistai, ir su kartėliu.

IZABELĖ

Keistai, tačiau teisingai aš kalbėsiu.
Kad Andželas melavo, ar ne keista?

Kad Andželas žudikas, ar ne keista?

Kad Andželas ištvirkėlis vagis,

Veidmainis, nekaltybės atėmėjas,

Ar tai ne keista, argi tai ne keista?

HERCOGAS Ne, tai dešimteriopai keista.

IZABELĖ

Teisybė ne didesnė, kad jis Andželas yra,

Nei, kad tiesos tame tiek pat, kiek ir keistumo.

Ne, tai tiesa dešimteriopa, nes tiesa

Tiesa ir liks, kiek besvarstysime.

HERCOGAS

Išveskit ją. Vargšėlė,

Ji šneka taip dėl protinės ligos.

IZABELĖ

O prince, aš kreipiuos į jus, nes tikit

Kita paguoda, ne tiktai iš šio pasaulio,

Meldžiu, neniekinkit manęs ir nemanykit,

Kad aš beprotė. Nejmanomu neskelbkit,

To, kuo sunku tikėti. Nejmanoma nėra,

Kad ir didžiausias niekšas visoje žemėje,

Atrodyt gali toks kuklus, teisingas, rimtas,

Visai kaip Andželas. Ir Andželas taip pat

Su apdais, ženklais ir titulais visais,

Įkūnyt blogį gali. Prince, patikėkit,

Jei blogio Andžele mažiau, tada jis niekas,

Bet jo daugiau, nei jam randu vardų.

HERCOGAS

Prisiekiu,

Jei ji beprotė – o kitaip ir nemanau –

Jos beprotybėje keisčiausias nuoseklumas,

Kuris protingai sieja vieną daiktą su kitu,

Kokį kada girdėjau iš bepročių.

IZABELĖ

O valdove,

Palikim tai; tik supratimo neatmeskit

Dėl nelygybės, o tiesiog mintim skvarbia
Atverkit tiesą ten, kur ji slapta atrodo,
Ir slėpkit melą, kurs atrodo kaip tiesa.

HERCOGAS Daugelis tų, kurie nėra bepročiai,
Iš tikro kvailesni. Ką pasakyti nori?

IZABELĖ

Aš tokio Klaudijaus sesuo esu, kuriam
Nukirsti galvą lordas Andželas įsakė,
Pagal įstatymą, kurs draudžia ištvirkimą.
O aš jau bandomuosius įžadus daviau
Vienuolės, bet tuomet nuo mano brolio
Atvyko Liucijus toksai –

LIUCIJUS [*Hercogui*] Tai aš, čia aš, Šviesybe jūsų.
Nuo Klaudijaus ją aplankiau ir įkalbėjau,
Kad pamėgintų lordą Andželą įtikint
Pasigalėt jos vargšo brolio.

IZABELĖ

Taip, tai jis.

HERCOGAS

Kalbėt tau niekas neliepė.

LIUCIJUS

Tiesa, valdove,

Bet neliepė ir patylėt.

HERCOGAS

Tada dabar liepiu.

Įsidėmėk gerai, kai teks pačiam kalbėti
Tau už save, dangaus tada maldauk
Kad būtum tobulas.

LIUCIJUS

Laiduoju, Didenybe jūsų.

HERCOGAS

Laiduosi už save. Tai atsimink.

IZABELĖ

Šis ponas tik papildė mano kalbą.

LIUCIJUS Tiesa.

HERCOGAS

Gal ir tiesa, bet teisės neturėjai

Kalbėti pirma laiko. – Tęsk

IZABELĖ

Tada aš nuėjau

Pas pavaduotoją šį, niekšą piktą –

HERCOGAS

Gana beprotiškai čia išsireiškei.

IZABELĖ

Dovanokit;

Bet žodžiai buvo tikslūs.

HERCOGAS Vėl įspėju. Prie reikalo; kalbėk.

IZABELĖ

Trumpai, be nereikšmingų įvykių:

Kaip jį įtikinėjau, kaip jo klūpodama meldžiau,

Ką neigė jis, ką jam atsakinėjau –

O truko tai ilgai – aš išdavą to bjaurią tik

Dabar su liūdesiu ir gėda pasakysiu.

Kitaip, nei už nekaltą mano kūną

Nevaldomai jo aistrai atiduotą,

Suteikt malonę atsisakė jis; po ginčo,

Kai broliui gailestis pamynė mano garbę,

Aš jam pasidaviau. Bet kitą ankstų rytą,

Pasiekęs savo tikslą, jis įsakė

Nukirsdint mano vargšą brolių.

HERCOGAS

Tikėtina labai!

IZABELĖ

O, kad tikėtina tai būtų, o ne faktas!

HERCOGAS

Varginga kvaiša, nežinai, ką tu čia paistai,

Arba į sąmokslą paniekinti jo garbę

Tu įtraukta. Pirmiausia, jo dorybė

Nesuteršta; toliau, juk neprotinga

Jam būtų aršiai persekiot ydas,

Kurias pats turi. Šitaip nusidėjęs

Jis tavo brolių teistų kaip save
Ir jo nekirsdintų. Kažkas tave sukurstė.
Prisipažink ir sakyki, kas tau liepė
Ateit ir skystis čia.

IZABELĖ

Ir tai jau viskas?

Tada, sargai aukštybių palaimingi,
Kantrybę duokit man ir, kai bus laikas,
Atskleiskit blogį, kurį dengia veidas.
Dangus tesaugo jus, valdove, nuo bėdų,
Taip nuskriausta be teisingumo išeinu.

HERCOGAS

Žinau, norėtumei išeiti.- Pareigūne!

[Prieina Pareigūnas.]

Suimkit ją. Argi galėtumėme leisti,
Kad toks šmeižikiškas alsavimas paliestų
Tą, kuris mums toks artimas? Klasta čia slypi. –
Kam buvo žinomi ketinimai tavi?

IZABELĖ

Tam, ko čia trūksta, broliui Lodovikui.

[Pareigūnas išveda Izabelę.]

HERCOGAS

Dvasiškas tėvas, reik manyt. Kas Lodoviką tą pažįsta?

LIUCIJUS

Valdove, aš. Tai įkyrus vienuolis.
Nemėgstu jo. Jei būtų pasaulietis,
Už tam tikrus žodžius prieš Malonybę jūsų
Jums nesant pasakytus, jam išperčiau kailį.

HERCOGAS

Tie žodžiai prieš mane? Na ir vienuolis.
O dar užsiundė šitą vargšę moteriškę
Ant mano pavaduotojo! Surasti tą vienuolį.

LIUCIJUS

Dar šiandakt ją, valdove, ir vienuolį,
Mačiau kalėjime. Akiplėša broliukas,
Labai niekingo būdo.

BROLIS PETRAS [*Hercogui*] Tegu lydi palaima jūsų Didenybę.

Stovėjau čia, valdove, ir girdėjau
Kaip jus klaidino. Mergina ta iš pradžių
Taip neteisingai jūsų pavaduotoją užpuolė,
Kuris tiek pat su ja susiteršė ryšiu,
Kiek ji iš tokio ryšio negimė.

HERCOGAS Mes taip ir manėm.

Pažįstat Lodoviką, kurį ji minėjo?

BROLIS PETRAS

Pažįstu jį vien kaip pamaldų, šventą žmogų.
O ne niekingą, ne akiplėšą įkyrų,
Kaip teigia apie jį čia šitas ponas;
Ir jums laiduoju, neištarusį nė sykio,
Kaip jis čia sakė, blogo žodžio apie jus.

LIUCIJUS

Bjauriau nebūna, jau valdove patikėkit.

BROLIS PETRAS

Jis gali pasiteisinti atėjęs;
Bet jį, valdove, šiuo metu kamuoja
Kažkokia karštligė. Todėl jo paprašytas,
Ir gavęs žinią, kad nusiskundimas šitas
Prieš lordą Andželą yra, aš atvykau čia
Kad lyg jo lūpomis byločiau, ką jis žino
Apie teisybę ir melus, o jis prisiekia
Atsakomybę priiimti ir paaiškinti
Kai tik bus iškviestas. Taigi, pirmiausia,
Tam, kad išteisinti šį kilnųjį didiką,
Taip asmeniškai ir viešai apskųstą,

Girdėsit kaltinimus, metamus į veidą,

Tai moteriškai, kol prisipažins ji.

HERCOGAS Gerasis broli, išklausysim jūsų. –

Ar, lordai Andželai, tai nekelia tau šypsnių?

Dangau, na ir tuštybė tų kvailių! –

Atneškite kėdes. – Eikš, Andželai, brangusis,

Aš nusišalinu. Tu pats teisėjas būki

Savos bylos.

[Hercogas ir Andželas atsisėda.]

Įeina Mariana [užsidengusi veidą šydu.]

Ar ji bus liudininkė, broli?

Pirma, lai veidą atsidengia, tada kalba.

MARIANA

Atleiskit to, valdove, nedarysiu,

Kol vyras man nelieps.

HERCOGAS

Tai ką, tu ištekėjus?

MARIANA Ne, valdove.

HERCOGAS Esi mergelė?

MARIANA Ne, valdove.

HERCOGAS Našlė tada?

MARIANA Ir ne našlė, valdove.

HERCOGAS Tada tu niekas, nei mergelė, nei našlė, ir nei žmona?

LIUCIJUS Valdove, dar galėtų būti kekšė, nes dauguma jų ne mergelės ir ne našlės, ir tikrai ne žmonos.

HERCOGAS Nutildykit tą žmogų. Aš norėčiau, kad jam plepėti tektų už save.

LIUCIJUS Gerai, valdove.

MARIANA

Ištekėjus aš nebuvo, valdove, pripažįstu,

Kaip ir prisipažįstu, kad nesu mergelė.

Aš savo vyrą pažinau, bet mano vyras

Nežino, kad pažino jis mane.

LIUCIJUS Tada, valdove, girtas buvo; ne kitaip.

HERCOGAS Norėčiau, kad ir tu toks būtum tylos dėlei.

LIUCIJUS Gerai, valdove.

HERCOGAS

Argi tai liudininkė lordo Andželo byloj.

MARIANA Prie to jau priėjau, valdove. Ta,

Kuri jį kaltina su ja paleistuvavus,

Apkaltino taip darius mano vyrą

Ir dar atseit, valdove, būtent tuo metu,

Kada, prisipažinsiu, aš pati laikiau jį

Su didžia meile glėbyje.

ANDŽELAS Tai kaltinimai ne tik man?

MARIANA Nepasakyčiau.

HERCOGAS Ne? Juk tu sakei, jie tavo vyrui.

MARIANA

Taip, valdove, o mano vyras – Andželas, kuris

Galvoja, jog dar nepažino mano kūno,

Bet kūną mano jis pažinęs Izabelės.

ANDŽELAS Koks keistas melas. Veidą atsidenk.

MARIANA Man vyras liepia. Taip ir padarysiu.

[*Ji nusiima šydą.*]

Štai šitas veidas, Andželai žiaurusis,

Kurį, prisiekinėjai, tu matyti nori.

Štai šitą ranką, priesaika šventąja,

Tvirtai sujungei su sava. Štai šitas kūnas

Iš Izabelės pasimatymą pavogęs

Tau pateikė trobelėj tavo sodo

Įsivaizduotą Izabelę.

HERCOGAS [*Andželui*] Ar šitą moterį pažįsti?

LIUCIJUS Ji nori pasakyti, kūniškai.

HERCOGAS Žmogau, daugiau nė žodžio.

LIUCIJUS Tyliu, valdove.

ANDŽELAS

Pripažint turiu, šią moterį pažįstu.
Ir prieš penkis metus kalba apie vedybas
Tarp mūsų buvo, tačiau sutartis nutrūko
Dalina dėl kur kas menkesnio kraičio
Nei buvo suderėta, bet svarbiausia
Todėl, kad jos garbė tada pašlijo
Dėl lengvo elgesio. Ir penketą šių metų
Mes nesimatėme, nesikalbėjom, nebendravom
Garbe prisiekiu.

MARIANA [*atsiklaupusi, Hercogui*] Kilmingasis prince,

Kaip iš dangaus šviesa, ir kaip iš lūpų žodžiai
Kaip tiesoje prasmė ir kaip tiesa dorybėj,
Taip vyro šio žmona esu teisėta,
Kiek tai įmanoma prisiekti žodžiais. Ir, valdove,
Dar naktį šią trobelėje jo sodo
Pažino jis mane kaip žmoną. Tai tiesa,
Tad leiskite pakilti man nuo kelių,
Arba čia amžiams virsti statula
Iš šalto marmuro.

ANDŽELAS Aš tik šypsojau iki šiolei.

Dabar, valdove, duokite man galią.
Kantrybės netekau. Ir nujaučiu
Šios vargšės moterys pakrikusiom galvelėm
Tik įrankiai kažko tai galingesnio
Kas jas ir kursto. Leiskite, valdove,
Atskeisti sąmokslą.

HERCOGAS

Taip, iš visos širdies.

Nubausk juos taip, kad liktumei laimingas. –
Vienuoli kvailas, moterie nuožmi,
Išvien su suimtąja veikiate ir manot,

Kad jūsų priesaikos, nors ir šventajam kiekvienam,
Paneigs šio vyro nuopelnus ir vertę didžią,
Kuriuos aš tvirtinu? – Tu, gerbiamas Eskalai,
Sėsk greta brolio; jį darbais paremki,
Padėk išaiškinti iš kur klasta ši kyla.

[*Hercogas atsistoja. Eskalas sėdasi.*]

Juos kurstė dar vienuolis kitas.
Atveskit jį.

BROLIS PETRAS

Norėčiau, kad, valdove, jis čia būtų
Nes jis iš tikro ir paskatino jų skundą;
O teismo vykdytojas jūsų puikiai žino,
Kur jis yra.

HERCOGAS [*Teismo Vykdytojai*] Eik, tučtuojau atvesk jį.

[*Teismo Vykdytojas išeina.*]

[*Andželui.*] O tu, taurus ir įgaliotas broli,
Kuris toliau turi klausyti šitą bylą,
Skriaudų atlyginimo siek, kaip tiktai nori,
Ir skirk bausmes. O aš tave paliksiu
Trumpam; bet nesitrauki neįrodęs
Galutinai kaltės šitų šmeižikų.

ESKALAS Valdove, nuodugniai mes visa tai atliksim.

[*Hercogas*] išeina.

Sinjore Liucijau, jūs teigėte, kad žinot,
Jog Lodovikas tas yra žmogus nedoras.

LIUCIJUS *Cucullus non facit monachum*, gobtuvas vienuoliu nedaro, jo visa dorybė – tik
abitas, ir apie Hercogą yra jis prišnekėjęs dalykų niekingiausių.

ESKALAS Paprašysim, kad pasiliktumėte čia, kol jį atvesdins, ir jį apkaltintumėte tiesiogiai.
Atskleisim tą vienuolį skandalingą.

LIUCIJUS Skandalingiausių Vienoj, duodu žodį.

ESKALAS Iškviestis vėl tą pačią Izabelę. Su ja pasikalbėti noriu.

[*Padėjėjas išeina.*]

[*Andželui.*] Aš prašau, valdove, man duokit teisę ją apklausti. Pamatysit, kaip aš ją sutvarkysiu.

LIUCIJUS Ne geriau nei jis, anot jos žodžių.

ESKALAS Sakot?

LIUCIJUS Mat, pone, aš manau, kad jei tvarkytumėt ją privačiai, greičiau prisipažintų; viešumoj gal gėdinsis.

ESKALAS Aš ją aplinkiniu būdu įveiksiu.

LIUCIJUS Būtent, nes moterys tada sukalbamesnės būna.

Jaina Hercogas [kaip Vienuolis], Teismo Vykdytojas, Izabelė [ir Pareigūnai].

ESKALAS [*Izabelei*] Ateikite, panele. Štai ši moteris kilminga paneigė viską, ką jūs sakėte.

LIUCIJUS Valdove, antai nedorėlis, kurį minėjau, su Teismo Vykdytoju eina.

ESKALAS Viskam bus laikas. Nesikreipkite į jį, kol jūsų neiškviesim.

LIUCIJUS Tyliu.

ESKALAS [*persirengusiam Hercogui*] Sakykit, pone, ar tai jūs sukurstėte šias moteris apšmeižti lordą Andželą? Jos jau prisipažino.

HERCOGAS [kaip Vienuolis]

Melas.

ESKALAS Nejaugi? Ar jūs žinote, kur esat?

HERCOGAS [kaip Vienuolis]

Garbė didžiajam jūsų teismui, nes ir velnią

Pagerbti tenka už liepsningąjį jo sostą.

Kur Hercogas? Kalbėti jam norėčiau.

ESKALAS

Čia mes už jį ir mes jus išklausysim.

Žiūrėkit, kad kalbėtumėt teisingai.

HERCOGAS [kaip Vienuolis]

Ar bent jau drąsiai. – O, jūs vargšės sielos,

Jūs prašot lapės, kad apsaugotų ėriuką?

Labanakt jūsų norams. Hercogo nėra?

Tada sudie ir jūsų bylai. Neteisingas

Jis, kad atstūmė jus, kai kreipėtės į jį
Ir teismą perkėlė nedorėliui į lūpas,
Kurį čia kaltinti atėjot.

LIUCIJUS

Jis tas nenaudėlis; tai apie jį kalbėjau.

ESKALAS [*persirengusiam Hercogui*]

Ak, tu nepagarbus, bedieviškas vienuoli,
Ar negana, jog šitas moteris sukurstei
Apkaltint vyrą kilnų, kad dar šitaip drįsti
Prieš jį burnot ir tiesiai į akis jį
Vadinti niekšu? O paskui dar žvilgsnį
Atgręžt į Hercogą, prikišt jam neteisybę? –
Išveskit jį. Pas budelį. Jį ištąsysim
Po vieną sąnarį, bet sužinosime jo tikslą.
Ką? "Neteisybė"?

HERCOGAS [*kaip Vienuolis*]

Tik nesikarščiuokit.

Nedrįstų Hercogas nė piršto man nutraukti,
Lyg sau pačiam. Ne valdinys ir ne vasalas
Aš jam. Bet reikalai šitoj valstybėj
Stebėtoju padarė mane Vienos
Kur tiek išvydau kunkuliuojančių blogybių
Kad bėga per kraštus. Įstatymų čia turit
Visoms ydoms, bet jų grėsmės nepaisot
Lyg įspėjimų ant kirpyklos sienos iškabintų,
Tiktai dėl pajuokos.

ESKALAS

Šmeiži valstybę!

Išveskit į kalėjimą.

ANDŽELAS [*Liucijui*]

Ką liudytumėt apie jį, sinjore Liucijau?
Ar tai žmogus, kurį jau mums minėjot?

LIUCIJUS Čia jis, valdove. – Ką, tamstele Basagalvi. Ar tu mane pažįsti?

HERCOGAS [kaip Vienuolis]

Jus, pone, aš prisimenu iš balso. Kalėjime susitikom dar tada, kai Hercogas išvykęs buvo.

LIUCIJUS O, iš tikro? Gal pameni, ką apie Hercogą kalbėjai?

HERCOGAS [kaip Vienuolis] Puikiausiai, pone.

LIUCIJUS Iš tikrųjų? Tai Hercogas ištvirtėlis, kvailys ir dar bailys, kaip apie jį tada pareiškėi?

HERCOGAS [kaip Vienuolis] Jūs, pone, turit asmenybėm apsiukeisti su manim prieš tai sakydamas. Taip pats jūs apie jį kalbėjot, ir daug daugiau, ir daug blogiau.

LIUCIJUS O, tu prakeiktas niekše! Ar aš tau nosies netampiau už tas kalbas?

HERCOGAS [kaip Vienuolis] Sakau, kad Hercogą aš myliu taip, kaip save patį.

ANDŽELAS Tik paklausykit, kaip nenaudėlis užbaigia tiradą išdavikiškų melų!

ESKALAS Toks nė nevertas, kad su juo kalbėtis. Išveskit į kalėjimą jį. Kur Teismo Vykdytojas? [*Teismo Vykdytojas žengia į priekį.*] Veskit į kalėjimą. Sukaustykit tvirčiau. O tas pamaivas irgi, ir tą jų bendrininką sąmokslo taip pat.

[*Teismo Vykdytojas čiumpa persirengusį Hercogą.*]

HERCOGAS [kaip Vienuolis] Palaukit, pone, minutėlę.

ANDŽELAS Ką, priešinasi jis? – Padėkit, Liucijau.

LIUCIJUS [*persirengusiam Hercogui*] Eime, eime, eime. Na, einam! Tu basagalvi, melagingas niekše, tau reikia būti apsigobusiam, ar ne? Parodyk savo sukčiaus veidą, kad kur tavo paraliai trauktų! Parodyk pasalūniškąjį snukį ir būk pakartas jau po valandos! Neatsidengsi?

[*Jis nutraukia vienuolio gobtuvą ir visi pamato Hercogą. Andželas ir Eskalas atsistoja.*]

HERCOGAS

Tu pirmas niekšas ką nors Hercogu padaręs. –
Tuo pat paleiskit, Teismo Vykdytojau, šią trijulę
Puikių žmonių. [*Liucijui.*] Nesprukit niekur, pone,
Dar su vienuoliu pakalbėsite kaip mat. – Laikykit jį.

LIUCIJUS Čia gali būti dar ir už kartuves blogiau.

HERCOGAS [*Eskalui*]

Už tai, ką pasakei anksčiau, atleidžiu. Sėskis.
O mes užimsim vietą jo. [*Andželui.*] Tau leidus.

Ar rasi žodžių dar, gudrybės, įžūlumo,
Kurie padėtų tau? Jei rasi, pasitiek juos.
Tau jų prireiks beklausant, ką sakysiu,
Ir jau neveidmainiauk.

ANDŽELAS

Rūstus valdove,

Kaltesnis būčiau aš už pačią savo kaltę
Manydamas, kad slėptis dar galėčiau,
Kai Didenybės jūsų dangiška akis,
Stebėjo mano darbus. O, gerasis prince,
Nebesvarstykite ilgiau čia mano gėdos,
Išpažintim mana pakeiskit mano teismą.
Tik greito nuosprendžio ir tuoj po jo mirties
Prašau tokios vienintelės malonės.

HERCOGAS

Mariana, eikš.

[Mariana pakyla ir žengia į priekį.]

[Andželui] Sakyk, ar tu buvai kada su ja susižadėjęs?

ANDŽELAS Buvau, valdove.

HERCOGAS

Veskis ją ir veski ją tuoj pat.

[Broliui Petru.] Vos, broli, apeigas atliksite iš karto

Gražinkite jį čia. – Lydėk juos, Teismo Vykdytojai.

[Andželas, Mariana, Brolis Petras ir Teismo Vykdytojas] išeina.

ESKALAS

Nešlovė jo mane stebina, valdove,

Labiau nei jos keistumas.

HERCOGAS

Izabele, eikš.

Vienuolis dabar tavo princu tapo. Kaip aš

Tada šventai ir uoliai gelbėjau tave,

Dabar, pakeitęs apdarą, ne širdį,

Tave globosiu ir toliau.

IZABELĖ

O, dovanokit

Kad aš, vasalė jūsų, jus trukdžiau

Neatpažinus suvereno.

HERCOGAS

Izabele, tau dovanoju.

O dabar, miela mergele, tu atlaidi būk mums.

Žinau, kad Klaudijaus mirtis tau širdį slegia,

Ir gal stebiesi tu, kodėl vaduoti jį

Bandžiau slaptai, kada tiesiog galėjau

Parodyt visą savo paslėptąją galią

Ir jį išgelbėt. O, širdingoji mergele,

Tik greitas jo mirties netikėtumas,

Apie kurį, prisipažinsiu, negalvojau,

Sužlugdė planą. Lai jis ilsisi ramybėj.

Geriau mirtim įveikti mirties baimę,

Negu gyvent su ja. Atrask tame paguodą,

Nes tavo broliui dabar gera.

Ją radau, valdove.

Jeina Andželas, [Mariana, brolis] Petras [ir] Teismo Vykdytojas.

HERCOGAS

Jaunavedžiui šitam, kuris antai ateina,

Kurio gašli vaizduotė tavo saugojamai garbei,

Vis gi padare skriaudą, tu turi atleisti

Dėl Marianos. Bet už nuteistąjį brolių –

Jam, dvigubą padariusiam nusikaltimą,

Ir prieš skaistybę šventą, ir prieš duotą žodį,

Kai Klaudijaus pasigailėti jis žadėjo –

Pati įstatymo malonė reikalauja

Visų garsiausiai, net ir jo paties balsu,

"Už Klaudijų žus Andželas, mirtis už mirtį."

Skuba atsako skubai, už skriaudas – skriaudikai,

Toks atsveria tik tokį, ir jei taip, tai šitaip. –

Vadinas, Andželai, įrodyta kaltė tava,

Kuri, kad ją ir neigtum, atima tau viltį.
Tave nuteisiame padėti galvą ant kaladės
Kaip vargšas Klaudijus, ir lygiai taip skubotai.-
Išveskit jį.

MARIANA O, maloningasis valdove, aš tikiu
Kad nesityčiosite iš vedybų šių.

HERCOGAS

Tai tavo vyras pasityčiojo iš jų.
Aš tik norėdamas apginti tavo garbę,
Tau leidau ištekėti. Kitaip šešėlis,
Kad pažinai jį, būtų kritęs ant tavęs
Ir tavo ateitį užtemdęs. O jo turtą,
Nors teisiškai priklausantį vien mums,
Paskirsime tau už našlystę tavo,
Kad nusipirtum sau geresnį vyrą.

MARIANA O valdove,
Nenoriu aš nei kito, nei geresnio.

HERCOGAS

Tai nenorėk ir jo. Nuspręsta.

MARIANA [*klūpodama*]

Gerasis siuzerene –

HERCOGAS Veltui varginies. –

Išveskite jį mirt. [*Liucijui.*] Dabar apie tave.

MARIANA

Valdove gailestingas. – Miela Izabele,
Užtark mane, klūpok greta, ir kol gyva,
Gyvenimą paskirsiu tau tarnauti.

HERCOGAS

Paneigus protą tu maldauji Izabelės.
Jei atsiklauptų ji malonės jam prašyti,
Vėlė jos brolio antkapį pralaužtų
Ir nusineštų ją siaube.

MARIANA

O, Izabele,

Mieloji Izabele, vis tik klaupkis,
Iškelk rankas, tylėk. Kalbėsiu aš.
Juk sakoma, dorybė randas per ydas
Na, o turėjimas šiek tiek blogumo
Į gera keičia. Gal ir mano vyrą.
O Izabele, ar neklaupsi su manim?

HERCOGAS

Už mirtį Klaudijaus jis mirs.

IZABELĖ [*klaupiasi*]

Dosnus valdove,

Į pasmerktąjį šį pažvelgti malonėkit
Lyg mano brolis būtų gyvas. Iš dalies
Manau jo poelgius tol valdė nuoširdumas,
Kol jis mane išvydo. O todėl,
Lai jis nemirs. Juk mano brolis tai padarė,
Už ką teisėtai buvo pasmerktas myriop.
O kai dėl Andželo, tai vis tik jo blogieji
ketinimai gi poelgiu netapo,
Ir juos palaidoti reikėtų kaip tokius
Kely pražuvusius. Bekūnės mūsų mintys,
Ketinimai – tiktai mintis.

MARIANA

Valdove, tik.

HERCOGAS

Bergždžiai jūs prašot. Stokitės, sakyta.

[*Jos pakyla.*]

Prisiminiau aš dar nusižengimą kitą. –
Kodėl gi, Teismo Vykdytojau, Klaudijus
Nukirsdintas tokiu keistu laiku?

TEISMO VYKDYTOJAS

Taip buvo liepta.

HERCOGAS

Ar teismo įsaką gavai?

TEISMO VYKDYTOJAS

Valdove, ne, tik asmenišką pranešimą.

HERCOGAS

Už tai atleistas tu iš pareigų.

Grąžink raktus.

TEISMO VYKDYTOJAS Man dovanokite, kilnus valdove.

Kažką aš įtariau, nors tiksliai nežinojau,

Susipratau kiek ilgėliau pasvarstęs,

Tai liudija ir tai, kad kalinį dar vieną,

Be įsako taip pasmerktą myriop,

Aš gyvą palikau.

HERCOGAS

Ką tokį?

TEISMO VYKDYTOJAS Jo vardas Barnardinas.

HERCOGAS

Verčiau jau būtum Klaudijų palikęs.

Eik ir atvesk jį. Noriu pamatyti.

[Teismo Vykdytojas išeina.]

ESKALAS *[Andželui]*

Man gaila, kad toks mokytas išminčius

Kokiu jus, lorde Andželai, laikiau,

Paslysti taip galėjo negarbingai,

O dar be proto elgtis taip vėliau.

ANDŽELAS

Man gaila, kad sukėliau tokį skausmą;

Ir taip giliai man atgaila į širdį sminga,

Kad jau mirties aš trokštu, ne malonės.

Jos tik maldauju, nes aš jos nusipelniau.

*Įeina Barnardinas su Teismo Vykdytoju, [apsimuturiavęs galvą] Klaudijus ir
Džiuljeta.*

HERCOGAS *[Teismo Vykdytojui]*

Kuris čia Barnardinas?

TEISMO VYKDYTOJAS

Šis, valdove.

HERCOGAS

Vienuolis man minėjo šitą žmogų. –
Girdėjau sakant, kad esi tu užsispyręs
Be šio pasaulio daugiau nieko nežinai,
Ir gyveni taip. Esi pasmerktas myriop.
Bet tavo žemiškas kaltes visas atleidžiu,
Ir noriu, kad pasinaudojęs šia malone
Turėtum gerą ateitį. – Patarkite jam, broli.
Jis jūsų rankose. – O apsimuturiavęs, kas?

TEISMO VYKDYTOJAS

Dar vienas, kurį išgelbėt man pavyko.
Turėjo mirti, kaip ir Klaudijus, tą dieną,
Ir net į jį be galo panašus.

[*Jis atidengia Klaudijų.*]

HERCOGAS [*Izabelei*]

Jei panašus jisai į tavo brolių, jam atleidžiu
Dėl Klaudijaus; o dėl žavingosios tavęs,
Jei duosi ranką ir sakysi, kad tu mano,
Jis brolis bus ir man. Bet apie tai vėliau.
Jau lordas Andželas suprato, kad saugus jis;
Jo žvilgsny, regis, pagyvėjimą matau. –
Na, Andželai, už blogį gauni gėrį.
Žiūrėk, mylėki žmoną, ji verta tavęs.
Jaučiuosi atleidžiai aš nusiteikęs.
Bet štai vienam tikrai atleisti negaliu.
[*Liucijui.*] Tu tas, kuris žinotai koks aš kvailas,
Bailys, lepūnas, asilas, beprotis.
Kuo tau nusipelniau aš, kad tu šitaip
Išaukštinau mane?

LIUCIJUS Tikrai, valdove, kalbėjau taip tik juoko dėlei. Jeigu pakarsite mane už tai, na, ką gi, bet jau geriau nuplaktumėt mane.

HERCOGAS Pirma nuplaksim, pone, o tada pakarsim. –
Paskelbkit, Teismo Vykdytojau, visam miestui,
Jei kokią moterį šis paleistuvys bus nuskriaudęs –
O dievagojosi man, kad vienai padarė vaiką –
lai pasirodo ji ir tuoj su juo sutuoksiu.
O po vedybų jį nuplaksiu ir pakarsiu.

LIUCIJUS Maldauju jūsų Didenybė, su kekše nevesdinkit. Gi jūsų Didenybė ką tik sakėt, aš padariau jus hercogu. Valdove gailestingas, neatmokėkite man padarydamas raguotu.

HERCOGAS

Garbe prisiekiu, vesti ją turėsi.
Atleidžiu tau už šmeižtą ir už kitką
Ką tu pridirbai. – Veskit į kalėjimą,
Ir pasirūpinkit, kad būtų, kaip sakyta.

LIUCIJUS Apvesdinti su šliundra, o valdove, tai mirtinai prislėgti ir nuplakti, ir pakarti.

HERCOGAS Kas princą šmeižia, nusipelno šito.

[Pareigūnai išveda Liucijų.]

Ta, Klaudijau, kurią apsunkinai, tu pasirūpink. –
Laimingai, Mariana. – Andželai, mylėk ją.
Klausiau išpažinties jos ir žinau jos dorą. –
Eskalai, drauge, už gerumą tavo dėkui.
Sulauksi atlygio tu iš manęs ne vien tik žodžiais.
Dėkoju, Teismo Vykdytojau, už uolumą.
Tave paskirsime į daug aukštesnę vietą. –
Jam Andželai, atleisk, kad atnešė parodyt
Tau Ragozino, o ne Klaudijaus jis galvą.
Apgaulė atpirkta. – Mieloji Izabele,
Turiu pasiūlymą tau ypač gerą,
Ir jeigu jis tau pasirodys patrauklus,
Kas dabar mano, tada tavo, o kas tavo mano bus. –

Taigi lydēkit mus ī rūmus, kur atverta

Bus tai, kas paslēpta, bet kā jums sužinoti verta.

[Jie išeina.]